

Acésta fóia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu' asociatiunei in
Sibiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 20.

Brasiovu 15. Octobre 1873.

Anulu VI.

Sumarin: Societatea academica romana. — Ioanu Corvinu de Hunedór'a. (Urmare.) — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Urmare.) — Cérta pentru jidovi. — Labóre spirituale si labóre física. — Viétia si móрте. — Publicarea baniloru incursi. — Bibliografia.

Societatea academica romana.*)

In diu'a de 30. Augustu st. v. societatea academica romana tienù in sal'a senatului dein palatulu universitatiei o siedintia publica, care fù ultim'a dein sessiunea de este tempu.

D. A. T. Laurianu, presedintele societatiei, deschide siedinti'a si comunica una adresa a dlui generariu Constantinu Nasturelu-Herescu, insocita si de o copia dupa testamentulu seu, in care face o insemnata donatiune societatiei academice.

Se dà apoi lectura acestui testamentu in coprin-sulu urmatoriu:

*) Reproducemu dupa „Monitoriulu oficiale alu Romaniei“ Nr. 194 dein 9/20. Septembre a. c. descrierea ultimei siedintie publice a societatei academice romane; facemu acésta cu scopu cá se fia conservata si in acestu organu alu Asociatiunei transilvane Codicillulu demnu de memoria eterna, prin care venerabilele octogenariu, dn. generariu Constantinu Nasturellu Herescu, pe langa ce asigurà si unu asilu pentru ómeni be-trani ajunsi la nepotentia, aruncà totu odata si fundamente largi si solide la desvoltarea si inavutirea limbei si a literaturiei nóstre nationale in tóte ramurile scientieloru si ale artiloru pentru totu venitorulu. Proprietatile Nasturelu si Satu-nou, potu se aduca de aci inainte unu venitu curatu anuale pâna la patru mii de galbini (circa 20 de mii fiorini val. austr.), dein care diumetate va intra in cass'a societatei academice romane pentru scopurile sublimi aratate in codicillu, la a caroru ajungere generosulu testatoriu provóca pe toti barbatiu càti cultiva literale, scientiele si artile in tóte tierile locuite de romani, si nu se adressedia numai càtra membrii societatei academice, precumu facu in dilele nóstre unii ómeni superficiali. Dn. generariu C. Nasturelu-Herescu vede (cu totu dreptulu) in societatea academica asia cumu este ea compusa si organisata pâna acilea, mai multu unu juriu de scientie, decâtu una corporatiune, care se voliésca ea insasi a face monopolu dein scientie. Asia, acumu urmédia cá se se faca apellu de-adreptulu la literatii si literatorii nostrii, se se arate demni de Mecenati cá Alessandru Ioanu I., cá Evangeliu Zappa si cá Constantinu Nasturelu-Herescu. De aci incolo nu se va mai potea dice, cá studiulu seriosu alu unui romanu nu este remuneratu. Preste acésta, depende fórtu multu dela activitatea literatiloru, pentrucá Mecenatii nostrii se afle alti imitatori totu asia de generosi. totu asia romani mari, cumu este unu Nasturelu-Herescu. Mai in scurtu, de aci inainte scriptorii romani seriosi, demni de acestu nume, nu voru fi necessitati a porta manuscriptele loru in desagi, de-a umernu, deintr'o tíera in alta, ci voru afla fonduri, dein care se se póta publica, éra ei insii voru fi remunerati pentru fatigele si priveghiarile loru.

Red. Trans.

CODICILLU.

„De vreme ce omulu pe càtu este in viatia, tre-bue neincetatu se caute a se folosi de progressele ce se facu in societatea, in care elu traiesce, si totu-d'ua-data se contribuésca pe càtu va poté mai multu la inaintarea patriei si a natiunei, in sinulu careia provedinti'a i-a datu nascere si crescere; de aceea si eu, simtiendu astadi necessitatea de a pune dispositiunile regulate prin testamentulu meu autenticu din 28. Februariu anulu 1855, complectatu si in unele modificatu prin codicillele, asemenea autentice, dein 18. Februariu anulu 1864 si dein 28. Iuniu anulu 1871, de a le pune, dícu, in raportu cu starea actuala a desvoltarei nóstre nationale si sociale, si constatandu pe d'ua parte regulat'a functionare a societatei academice romane, care nu ecistá pe candu am ecspiratu eu, prin codicillulu dein 1864, dorinti'a de a infientiá premie literarie, dara care astadi corespunde cu totulu la intentiunile mele si este in stare de a indepliní mai bine decâtu ori-ce alta institutiune vointiele mele in acea privintia; éra pe alta parte, prevediendu cá veniturile proprietatiloru mele Nasturelulu, dein judetiulu Teleormann, si Satulu-nou, dein judetiulu Ilfov, pe cari le lasu base-riciei sant'a Vineri dein Bucuresci, potu se crésca ast-feliu, in càtu se indestuleze cu prisosu trebuintiele santului locasiu si ale asilului anecsatu pe langa densulu, si se contribuésca intr'unu modu mai im-belsiugatu la incuragierile ce voiescu se se dea dein acelea venituri scientieloru si literaturiei romanesci; de aceea am decisu, cá prin codicillulu de facia se confirmu unele dispositiuni coprinse in susu mentionatele acte testamentarie, si altele se le modificu, perfectiionandu-le si specificandu-le intr'unu modu mai lamuritu.

Deci, spre a evita ori-ce confusiune la care ar potea dà nascere interpretatiunea ultimeloru mele vointie, si spre a precisa mai claru aceste ale mele vointie, facèndu chiaru óre-cari preschimbari ce am credintu cá corespundu mai bine cu scopulu ce'mi propusesemu prin susu mentionatele mele dispositiuni testamentarie, m'am hotaritu a face acestu nou codicillu desvoltatoriu si indreptatoriu.

Mosi'a mea Nasturelulu, dein districtulu Teleor-

manu, si mosi'a Satulu-nou, dein districtulu Ilfov, in care repausat'a mea socia, d-ei Elen'a Herescu nascuta Baleanu, isi asigurase drepturile sale zestrane, lasandu aceste drepturi si D-ei bisericeii sant'a Vineri dein Bucuresci, prin testamentulu seu dein a. 1855, le lasu amendoe, pe cumu am facutu si prin testamentulu meu dein an. 1855, bisericeii sant'a Vineri dein Bucuresci, cu conditiunile si sarcinele ce urmeza, si cu indatorire, ca ori asupra cui ar putea trece pe viitoriu drepturile acestui santu locasiu, se nu'si pota insusi averea ce lasu prin acestu testamentu, decatu respectandu modulu intrebuintiarei ce printr'ensulu hotarascu, considerandu aceste proprietati ca afectate pentru totu-deauna la indeplinirea sarcineloru ce mai josu specificu:

Art. 1. Lasu ca dein venitul acestoru duoe proprietati, jumetate remanendu in dispositiunea bisericeii sf. Vineri, se se intrebuintieze in modulu urmatoriu:

a) Spre intretinerea in buna stare a pravalieroru ce se afla cladite pe locul sf. bisericeii si alu caroru venitu serve pentru sustinerea betranilor infirmi ce vinu a locu in chiliile acestui santu locasiu.

b) Pentru imbunatatirea astoru chilii si pentru prefacerea lor, atunci candu venitul va permite, astfelu in catu se pota ajunge cu tempulu unu asilu sistematicu, pentru unu numeru ore-care de betrani infirmi de ambele sexe.

c) Deca venitul pravalieroru nu va fi indetulatoriu pentru plat'a ajutorieloru ce se prevedu in testamentulu meu autenticu dein 1855, se voru complecta acestea dein venitul ce lasu santei bisericeii pana la sum'a de 20 lei noui pe luna pentru fia-care individuu, adepostitu in asilu.

d) Deca dupa indeplinirea dispositiunilor de mai susu, va fi unu escedente de venituri, cari cu tempulu se voru capitalisa, atunci acesta va servi si spre reparatiunile si imbunatatirile santului locasiu alu bisericeii sf. Vineri.

Art. 2. Ceealalta jumetate dein venituri dupa vremi, alu susu diseloru mosii Nasturelulu si Satulu-nou, se va da pe totu anulu in deplina stapanire a societatei academice romane, spre a face cu dens'a intrebuintiarea ce mai josu se arata.

Sumele ce se voru raspunde pe totu anulu de bisericeii sf. Vineri dein Bucuresci catra societatea academica romana, impreuna cu acele dein aceste sume cari se voru capitalisa de catra acesta societate, voru forma in cass'a societatei unu fondu speciale, care va purta numele de fondulu Nasturelu, era premiile diverse ce se voru acordá deintr'ensulu, voru purta numirea de premii Nasturellu.

Societatea academica romana va avea singura dreptulu si indatorirea a administrá fondulu Nasturellu si a intrebuintia veniturile lui dupa dispositiunile aci mai josu enunciate.

Premiile Nasturellu voru fi impartite in duoe serii; inse fiindu-ca dorinti'a mea este, ca aceste pre-

mie se fia mari, indetulatorie, in catu se atraga, se indemne si mai cu sema se resplatésca pe scriitori, recomandu aci ca se nu se caute a economisi, ci a remunera bine, pentrucá se potemu avea adesea scrieri, cari se merite recompense; de aceea premiile nu voru fi nici odata mai mici decatu sumele ce fixezu mai josu ca minimumu pentru fia-care specie de premiu, si acelasi premiu nu va putea fi nici odata impartitu intre mai multi concurenti, ci se va dá intregu uneia si aceleiasi persoane care 'lu va merita.

Seriile de premii ce instituescu si pe cari societatea academica romana va avea singura dreptulu a le propune, a le apretia si a le decerne pe totu anulu, suntu in numeru de duoe, precumu urmédia:

a) Premii pentru subiecte propuse la concursu.

Se va infiintia celu pucinu unu premiu anuale de 5000 lei noui minimum, care se va decerne celei mai bune lucrari in limb'a romana asupra unu subiectu propusu la concursu de catra societatea academica romana, si pe cari lucrari societatea academica singura le va apretia.

Materiile la cari se voru refere subiectele propuse la concursu, voru fi alese pe rendu in cerculu:

a) Istoriei, geografiei si archeologiei, mai alesu atingatorie de tierile romane;

b) Scientieloru morali si politice, jurisprudentiei si economiei sociale, mai alesu ale tieriloru romane;

c) Scientieloru fizice si naturali, mai alesu intru catu se atinge de natur'a fizica a tieriloru romane;

d) Limbisticeii si istoriei filologice seu literarie a limbei romane;

e) Istoriei si teoriei belleloru-arte, mai cu sema in raportu cu geniulu si cerintiele nationali romane.

Societatea academica romana va determina pe fia-care anu cate unu subiectu alesu pe rendu dein materiile susu enunciate, avendu facultate de a propune pe fia care anu si duoe seu mai multe asemenea concursuri cu premiu, atunci candu fondulu Nasturellu va cresce cu indetulare.

Societatea academica va putea se urce aceste premie la sume mai considerabili, fara inse de a le scadea sub nici unu cuventu mai pe josu de unu minimum de 5000 lei noui pentru fia-care premiu de acesta natura.

Nu voru fi admisi la acesta serie de premiu decatu romani dein tote partile tieriloru romanesci si acei dein straini, cari voru fi dobanditu in principaltulu Romaniei naturalisarea cea mare, seu cari 'si voru fi facutu studiele si voru avea diplome dela universitatile romane.

b) Premii pentru opere publicate.

In totu anulu societatea academica romana va avea a premia dein veniturile fondului Nasturelu o carte tiparita, originale, in limb'a romana, care se

va socoti de càtra societate cá cea mai buna publicatiune aparuta in cursulu anului.

Inse aceste premii voru fi de duce specii:

1. In trei ani consecutivi, de-arendulu, se va decerne câte unu premiu de 4000 lei noui minimum la cea mai buna carte aparuta in cursulu anului ecspiratu;

2. Éra in alu patrulea anu se va decerne unu premiu ficsu de 12,000 lei noui, care se va numí: marele premiu Nasturelu, operei care va fi judecata cá publicatiunea de capetenia ce va fi aparutu in cursulu celoru patru ani precedenti. Acestu premiu nu se va putea decerne unei lucrari care va fi obtienutu degiá unulu dein premiele anuali, decâtu defalcandu deintr'ensulu valórea premiului precedente.

Operile ce se voru recompensa cu acésta a duo'a serie de premii, voru tractá cu preferentia despre materiile urmatórie:

a) Scrieri serióse de istoria si de scientiele accesorii ale istoriei, preferindu-se cele atingatórie de istori'a tieriloru romane;

b) Scrieri de religiune ortodocsa, de morala practica si de filosofia;

c) Scrieri de scientie politice si de economi'a sociale;

d) Tractate originali despre scientiele essacte;

e) Scrieri enciclopedice, precumu dictionarie de istoria si geografia, in cari se intre si istori'a si geografi'a Romaniei, dictionarie generali séu partiali de scientie essacte, de arte si meserie, de administratiune si jurisprudentia, si alte asemeni lucrari utili si bine intocmite;

f) Carti didactice de o valóre insemnata cá metodu si cá coprinu;

g) Dictionarie limbistice in limb'a romanésca, mai alesu pentru limbele antice si orientali, adeca: limb'a latina, elena, sanscrita, ebraica, araba, turca, slavona vechia, etc.;

h) Publicatiuni si lucrari artistice de o valóre seriósa, adeca: relative la artele plastice, architectura, sculptura si pictura, gravura si chiaru opere musicali serióse, pe cari aceste tóte societatea academica romana le va putea apretia atunci, candu 'si va intinde activitatea ei si asupra toturoru materieloru de belle-arte;

i) Scrieri de pura literatura romana, in prosa si in versuri, precumu poeme, drame si comedii serióse, mai alesu subiecte nationali si ori-ce alte opere de inalta literatura. Acestora mai cu séma asi dorí se se acórde marele premiu Nasturelu, candu voru fi judecate cá avendu unu meritu cu totulu superioru, spre a se putea astfeliu dá o incuragiare mai puternica desvoltarei literaturii nationale.

c) Dispositiuni suplementarie.

De câte ori nu se voru presentá concurenti pentru unulu séu mai multe premie mai susu prevediute, séu candu acei ce se voru fi presentatu, nu voru fi

fostu judecati de càtra societatea academica romana cá demni de a obtiené premiele propuse, sumele destinate pentru acele premii in alocatiunile anuali se voru intrupá in fondulu Nasturelu si se voru capitalisá spre a marí acestu fondu.

Éra societatea academica romana indeplinindu dein fondulu Nasturelu vointiele mele in privinti'a premiiloru mai susu enunciate, libera va fi se intrebuintieze escedentulu venituriloru:

a) In tipariri, cari inse voiescu se fia facute in totu-deanna in conditiuni pre càtu se va putea mai perfecte sub raportulu corectiunii, sumptuositatii si caracterului artisticu;

b) In organisare de missiuni scientifice, spre a face cercetari si exploratiuni in ramurile privitórie la activitatea ei, éra mai cu séma in descoperiri archeologice si documentarie;

c) In remuneratiuni la persóne pe cari societatea academica le va insarciná cu lucrari scientifice recunoscute necessari;

d) In acuisitiuni de carti, manuscripte si alte obiecte de istorie si scientifice;

e) In spese indispensabili pentru sustinerea societatei academice romane, intru indeplinirea functiunii ei scientifice.

Dispositiunile coprinse in acestu alu 2-lea articolu se substitue celoru prevediute in codicillulu meu dein 18. Februariu 1864, care remane anulatu.

Art. 3. Pentru administrarea acestei averi, conformu codicillulu meu dein anulu 1871, rogu pe primariulu dupa vremi alu comunei Bucuresci, séu pe persónele asupra caroru aru trece in viitoriu atributiunile sale, se ia asupra'si acésta sarcina in modulu si cu formele prevediute de art. 69 dein actual'a lege comunale, potendu chiaru trece terminulu arendarei mosiiloru preste trei ani, si trebuindu, in virtutea articolului 72 dein aceeași lege, aprobarea domnului ministru de interne pentru tóte acele chiel-tuieli de reparatiuni si imbunatatiri prevediute in lege, precumu si pentru conditiunile arendarei.

Primariulu va numí unu curatoriu la sant'a biserica a santei Vineri, care, cu autorizatiunea primariei, are se faca intrebuintiarea venitului prevediutu prin art. 1 dein acestu codicillu.

Art. 4. Confirmu totu prin acestu codicillu dispositiunile ce am luatú prin testamentele mele olografe, adeca: lasu nepotului meu Constantinu Ionu Manu casele mele dein Bucuresci cu totu ce se afla intr'ensele: mobile, cai, echipage si altele, cu osebite numai de bibliotec'a mea, ce o lasu prea santiei sale episcopului Iosifu Argesfulu, si de armele mele, ce le lasu dlui generariu Ionu Cornescu, dupa list'a ce are fia-care dein dloru, lasu asemenea si nepótei mele Elen'a Cornescu, nascuta Manu, casele dela proprietatea mea Satulu-nou, dein districtulu Ilfov, cu totu ce se afla intrensele, mobile si altele, precumu si cu imprejmuirea si cu numerulu stanjeniloru coprinși in acelu testamentu.

Art. 5. După încetarea mea deîn viață, corpul meu va fi înmormântat la cimitierul Sierbanu-Voda, în locul cumpărat de mine; și după trecere de 7 ani oșsele mele vor fi strămutate împreună cu ale repausatei mele soții în cavoul ce se află la bazele santei Vinerei deîn București.

Art. 6. Dece la mărtea mea nu se voru găsi în casa la mine bani pentru înmormântarea mea și pentru plăta datoriilor ce așa avea, atunci se va lua deîn venitul susu disoloru două proprietăți, Nasturelul și Satul-nou, alu anului încetării mele deîn viață sumele necesarii pentru acoperirea acestor cheltuieli și plăta de datorii.

Art. 7 și ultimul. Cu executarea dispozițiilor coprinse în art. 5 și 6 deîn acestu codicil în sarciniediu pe nepotul meu Constantinul Ionu Manu.

Acestea fiindu ultimele mele vointie, prin cari întaresc unele și preschimbu altele deîn dispozițiile coprinse în actele mele testamentare precedente, am subscrisu acestu codicil, făcutu în București, la 20. a le luni Augustu anul 1873.

Generariu Constantinul Nasturelu-Herescu.

Tribunalul Ilfov, secția III.

Nr. 1427. 1873, Augustu 21.

Vedut de noi, presied. sect. III.

P. N. Voinescu.

D-sa dn. generariu Constantinul Nasturelu-Herescu, cu suplicia dela 20. Augustu 1873, registrata la Nr. 11,154, a depus spre transcriptiune la această secțiune unu testamentu, cerendu totu-deodata ași se da autenticitatea legale.

Cu această ocaziune, prezentandu-se numitul de mai susu în persoană înaintea tribunalului, și cetinduse testamentul deîn cuventu în cuventu în audiulu și prezentia sa, a declarat că este alu seu, făcutu deîn libera vointia, și ca semnatura deîntr'ensulu este proprie a d-sale.

Tribunalul, pe bas'a declarațiilor făcute de testatoriu și în virtutea art. 860 și 861 deîn codicele civile, da autenticitate legale acestui testamentu și ordonă că gref'a se'lu transcria în registrul respectivu.

P. N. Voinescu. N. Xida.

(L. S.) Grefier, Derzeanu.

Nr. transcriptiunei 85.

Nr. dosariului 1396, deîn 1873.“

După această dn. G. Sionu cerendu cuventul, pronuncia următoarele vorbe:

„Nu este inima de omu, și cu atâtă mai puțin de romanu, care se nu se emotivează în fața unu actu atât de frumosu, atât de mărețu și atât de patrioticu. Venerabilulu nostru donatoriu Nasturelu-Herescu, descendentulu unei familii patriciane, care numera în istoria patriei romane mai multe generațiuni ce s'au destinsu prin devotamentu patrioticu și prin fapte pietose, astăzi vine a atâta o nobilă emu-

latiune în toate sufletele generose. După ce a parcursu o viață îndelungată, destinată prin fapte cari au caracterizat pe adevăratulu cavaleriu, pe adevăratulu creștinu, pe adevăratulu patriotu, elu, în viața încă, pune temelile unu monumentu destinat a perpetua memoria sa în eternitate. Întru adevăru, cându ne vom pune înainte efectele ce are să se producă această generosă donațiune în viitoriu; cându ne vom reprezenta că generațiuni peste generațiuni de junii și de barbati, parându viața de petreceri deserte, au să se pună pe lucru, spre a capeta premiile fondate de generosulu donatoriu; cându ne vom pune în perspectivă, ca în fiecare anu Romani'a are să serbeze încoronarea unei opere literare cu premiulu Nasturelu; cându vom considera că înăvătirea literaturii romane va avea de rezultat cultura intelectuală a unor generațiuni întregi în stare de a produce și a forma atâta soldați de civilizațiune în fruntea popoarelor Orientului; cându ne vom închipui toate aceste, cade-se, d-loru, să afirmăm că viitoriulu națiunii noastre nu este de desperat. În desiertu pessimistii se voru lamenta de turpitudinile izolate a le societății de astăzi: virtutea română immaculată în vinele gîntei noastre și manifestată prin atâtea fapte, de cari istoria noastră este cu mandria plină, va germina fără îndoială cu neîncetare pe solulu patriei, și va produce mereu patrioți ca Nasturelu, demni de gloria strămoșească. Da, d-loru, Romani'a nu va fi nici odată lipsită de patrioți adevărați: proba surprinderea ce ne face astăzi venerabilulu generariu Nasturelu-Herescu.

„Dacă vocea mea, talentulu meu, sunt prea debili pôte, spre a face elogiulu unei fapte atât de românești; se ne placă a crede, că nobilii strămoși ai lui Nasturelu și cu deosebire nemuritorulu logofetu Udristea Nasturelu, carele, sub domnia cumnatulu seu Mateiu Voda Basarabu, traducea și tiparea cărți românești în coru cu toți acei ce după secolii au făcutu sacrificie pe altariulu patriei, astăzi în momentul acesta, de susu deîn ceriuri, binecuvîntăza nobilă inspirațiune cu care vine a contribui la pregătirea elementelor de regenerare a națiunii noastre.

„Nu ne rămâne astăzi nouă, cari ne cercăm a pastra tabernacolulu în care se ține acestu sacru depositu alu sacrificiulu nationale, decât a'lu primii cu respectu și venerațiune profundă. Totu-deodata mi permitu a propune societății academice:

1. Că alături cu busturile primilor donatori fericiți Evangeliu Zapp'a și Alecsandru Ionu I., se să asiedie și bustulu d-lui generariu C. N. Herescu, care se să sculpteze în marmura deîn fondurile societății;

2. Conformu cu art. 9 deîn statutele societății academice, să proclamăm pe dn. generariu C. N. Herescu de membru donatoriu.

„Implinindu-ne această sacra datorie, nu me îndoiescu, d-loru colegi, că veți uni cu mine a saluta cu recunoștință această nobilă figură și a dice:

„Se traiésca generariu Const. N. Herescu.“

Dn. presiedinte resuma apoi si enuncia sentimentele societatiei prin urmatóriele cuvinte:

„Societatea academica romana, petrunsa de nobilile sentimente ale dlui generariu C. Nasturelu-Herescu, miscata de generosulu actu in favórea literelor si scientieloru in sinulu natiunei romane, esprime dlui generariu profund'a sa gratitudine, promite ca va fi unu esecutoriu fidele alu literei si spiritului dispositiuniloru d-sale, prin ale caroru binefaceri speramu cà se va asigurá pentru totu-deauna cultur'a natiunei romane, si cà numele generosului fundatoriu va remanea nemuritoriu. Fia cá esemplu datu de dn. generariu C. Nasturelu-Herescu se descepte multe inimi generóse, cari se urmeze pe calea cea frumósa si salutaria deschisa de acestu adevratu romanu.

„Dreptu semnu de recunoscintia, societatea academica romana proclama pe dn. generariu C. Nasturelu-Herescu membru donatoriu alu societatiei academice romane, care se se inscria in cartea de aur, conformu art. 9 lit. c dein statutele societatei. Bustulu d-sale se va pune langa busturile celorlalti fundatori, Evangeliu Zappa, Alecsandru Iónu Cuza.

Se traiésca dn. generariu C. N. Herescu multi ani fericiti spre bucuria si mandria natiunei romane.

„Aceste cuvinte sunt acceptate cu aclamatiunile unanime ale membriloru, cari striga:

„Se traiésca dn. generariu C. N. Herescu!“

Dupa lectur'a raportului comisiunei insarcinata cu cercetarea manuscriseloru de traductiune dein Iuliu Cesare, puse la concursu cu unu premiu dein fondulu Cuza, si dupa adoptarea conclusiuniloru comisiunei, dn. A. Odobescu cerù cuventulu si pronuncia:

„Domniloru!

„Adi pentru aduo'a óra societatea academica romana se vede in positiune de a decerne premiulu literariu instituitu de repausatulu marele domnitoriu alu Romaniei Alecsandru Iónu I., si adi ne aflamu in dio'a de 30. Augustu, dio'a onomastica a fostului domnitoriu, in care pentru antai'a data, estempu, avemu a deplange perderea sa deintre muritorii. Suntu acumu diece ani, d-loru, de candu avuseiu fericirea de a fi organulu, prin care Alecsandru Iónu I. fondá in Romani'a antaiulu premiu de incuragiare literaria, deschidiendu astfeliu primulu aventu activitatiei societatei nóstre; totu densulu e carele a pusu pétr'a fundamentale la cele mai multe acte, prin cari 'si inaltia patri'a.

„Am socotitu, d-loru, cà nu potemu trece in tacere acésta fericita intemplantu, si cà este o datoria solemnna, providentiale, a nóstra, de a ridicá vocea aci impreuna cu tiér'a intréga, spre a rostí adi cu o pietósa durere cuventele: Eterna se fia memori'a marelui domnitoriu alu Romaniei Alecsandru Iónu I. Cuza.

Apoi dn. G. Baritiu citește interessant'a sa dis-

sertatiune istorica asupra bataliei dela Varn'a dein a. 1444, care se acceptá cu aplause.

In fine secretariulu generale alu societatiei, dn. C. I. Macsimu, dà lectura raportului seu asupra lucrariiloru dein acésta sesiune in terminii urmatori:

In scurtu tempu càtu a tienutu acésta sesiune, societatea academica romana s'a ocupatu fara pregetu a desbata si resolve tóte cestiunile càte reclamau o solutiune in sesiunea de estempu.

Dein lucrarea fundamentale, careia societatea a consacratu tóta atentiunea si activitatea ce merita importantia acestei lucrari; dein dictionariulu limbei nóstre, s'a tiparitu in anulu incetatu atátu pentru càtu se prevediusera sume in bugetu; dein acésta grea si spinósa lucrare au esitu pana acumu la lumina 90 de cóle, dein cari 15 de glossariu, éra 75 de dictionariu, si cu sumele alocate pentru esecutarea aceleiasi lucrari in bugetulu anulului urmatoriu, tiparirea va merge speramu, asia de departe, in càtu va remanea numai o mica parte de tiparitu dupa sesiunea dein 1874.

Dupace capetá prin concursu si premiá unu tractatu asupra partiei analitice a gramaticiei romane, societatea publicá indata unu concursu si pentru partea sintactica cu terminu de 2 ani si cu unu premiu de 400 galbeni, la care inse nu respunse nici unu concurentu.

Concursulu fu republicatu de a duo'a óra, totu cu terminu de 2 ani, éra pe langa premiulu de 400 galbeni, oferitu celuiia dein concurenti, care aru fi respunsu la tóte conditiunile trase in program'a societatiei, se adaosera si duoe accesite, unulu de 200 galbeni si altulu de 100, oferite acelora dein concurenti, cari aru fi respunsu la mai multe dein cerintiele programei. Societatea oferise asia dara pentru scrierea sintacticei romane in totu sum'a de galbeni 700, inse si de asta-data nimenea nu respunse la apellulu ei. Petrunsa de marea importantia si urgentia a lucrului, societatea, in sesiunea de estempu, dupa mature desbateri, a cautatu se imbunatatiésca conditiunile concursului si a decisu se se publice de a trei'a óra concursu in terminu de 3 ani si cu premiulu unicu radicatu la sum'a de lei 10,000.

La apellulu pentru traductiuni de auctorii clasici antichi cu premie dein fondulu Zapp'a, au respunsu estempu numai patru concurenti, unulu singuru pentru Titu Liviu si trei pentru Salustiu, dara nici unulu pentru ceilalti patru auctori pusi de asemenea in concursu. Cercetarea cu scrupulositate a celoru patru manuscrispte a probatu, cà concurentii s'au folositu de observatiunile critice, care comisiunile numite de societate le-au facutu asupra manuscriseloru incurse la sesiunea anulului trecut. traductiunile de estempu s'au aflatu superióre celoru dein anulu precedente, si de aceea convinsa cà concurentii folosindu-se si de observatiunile de estempu pe langa cele de anu, voru presentá la o noua incercare lucrari plausibili si demne de aprobatu, societatea a decisu se se republice

concursulu in aceleasi conditiuni de tempu si de recompensa. Aceste conditiuni suntu asia de favorabili pentru concurenti, in càtu ar fi in adeveru ceva neintiesu, candu toti cei apti a eşcutá asemenea lucrari, nu s'aru intrece a luá parte la densele.

Pentru cea mai buna traductiune dein Iuliu Cesare de Bello Civili cu aneesele, pusa la concursu cu premiulu de lei 1200 dein fondulu Cuza, au intratu duoe operate, cari, dupa scrupulósá cercetare, s'au aflu, cumu mai pre largu s'a vediutu dein lectur'a raportului comissiunei respective, cà nu sunt inferióre celor cari dein acelasi fondu au fostu premiate in sesiunea anului 1871. Crediendu cà severitatea la care e obligata pentru traductiunile de cari fu vorb'a mai susu, nu 'si are locu si pentru traductiunea dein Cesare, societatea a decernutu premiulu aceleia dein concurenti, á caruia traductiune s'au aflu superióra celeilalte.

In strimtele margini de medie pecuniarie cari stau la despositiunea ei, societatea a cautatu a luá measurele ce i s'au parutu mai bune si pentru lucrari ce intrá in alte domenie, áfara de celu literariu in sensu strinsu, la cari prin vointi'a donatoriloru in-sesi, e consacrata aprópe tóta sum'a venituriloru de cari dispune pàna acumu societatea, anume pentru lucrari atingátorie de sectiunea istorica archeologica, s'a decisu a se tiparí traductiunea in limb'a romana a opului principelui Cantemiru *Descriptio Moldaviae*, cumu si unu catalogu de ánticitatile ce se afla in museulu statului, pentru cari societatea prevediuse sumele necesarie in bugetulu anului incetatu, dara cari dein impregiurari au remasu se se esegute in anulu urmatoriu. Ce se atinge de lucrarile ce intra in sfer'a sectiunei de scientie naturali, societatea a avutu se cerceteze duoe voluminóse tractate tramise de dn. dr. Szabo, si s'au aflu in placuta positiune de a decerne pentru tractatulu asupra Florei judetiu-lui Iasi modest'a recompensa de lei 600. Societatea a deliberatu si decisu si asupra raportului facutu de aceeaasi sectiune despre traductiunea unui manualu de Geologia tramisu in censurarea societatiei de dn. N. Popu, profesoriu in Nasaudu. Asupra altoru lucrari pentru cari aceeaasi sectiune propusese unu apellu la concursulu barbatiloru speciali, s'a luatú decisiune a se face unu nou apellu cu termine de duoi ani si cu premiele de lei 4000 pentru confectionarea chartei geologice a duoe judetie, de 2000 pentru studiulu geologicu, chemicu si economicu alu locuriloru unde se afla petroliu si carbuni fossili in judetiile Prahov'a si Damboviti'a, de 1600 pentru analisarea si studiarea apeloru minerali dein 15 fontani ale tierei.

Déca la cele pàna aci dise vomu adaoga cercetarile scrupulóse asupra computelor, debaterile si votarea bugetului, debateria si decisiunea de a face bustulu de marmura a unuia dein membrii fondatori, a carui mórte deplangemu, a lui Alecsandru Iónu I., lamurirea si solutiunea a multe si diverse cestiuni menunte, ce aru fi lungu a enumerá aci; atunci ne

vomu convinge, cà societatea academica romana, in scurtulu tempu alu acestei sesiuni, cá si in sesiunile trecute, 'si a implinitu cu sanctitate datorile si póte inchieá cu cugetu impacatu acésta sesiune, care e a sieptea dela fondarea si constituirea ei. Aruncandu o cautatura retrospectiva asupra scurtului seu trecutu in totu, societatea afla cà nu are a'si imputá nimicu, pentru cà ea a facutu totu ce permiteau mediele materiali de cari a dispusu.

In partéa literaria, pentru care singura a avutu desu-dela inceputu midiolóce materiali la dispositiunea sa, societatea a facutu, credemu, mai multu decâtu ar fi potutu asceptá cei mai severi cunoscatori de dificultatile reali ale lucrariloru ce societatea a esegutatu si e pe cale de a esegutá in acésta parte, pentru care, cumu s'a disu, suntu destinate de in-sesi donatori fondurile puse la dispositiunea societatei. Càtu pentru lucruri in cele alte duoe directiuni, a istoriei si a scientieloru naturali, societatea a suferitu si suferé inca amara durere ce credemu cà simte totu romanulu bine cugetatoriu, cà nu s'a potutu dá cursu lucrariloru ce au preparatu si prepara fára pregetu membrii respectivi ai sectiuniloru; de càta intristare este coprinso societatea, vediendu cà acesti membrii sunt redusi la restrinsele loru midiolóce particularie spre a face se ésa la lumina unele fragmente dein rezultatele laborióselorú sale investigatiuni. Inca dela instituirea sa, societatea a cautatu cu persistentia a procurá sectiunei istorico-archeologice, pentru care inca de atunci optasera mai multi membri ai ei, medie materiali pentru realisarea lucrariloru acestei sectiuni; insasi sectiunea filologica séu literaria, care, dein generositatea donatoriloru, dispune, cumu s'au aratatu, de mai multe medie materiali, totusi n'ar potea intinde lucrarile sale pe scar'a larga, pe care s'ar cere se se faca, candu amu dispune de mai multe medii materiali.

In midioloculu greleloru impregiurari, in cari ne aflamu, sub atmosfer'a sutocatória de ver-ce aventu alu sentimentelorú nobili, care apasa nu numai asupra tierei nóstre, ci, cumu se vede, asupra intregului continentu europénu, fapte generóse si adeveratu romanesce cá aceea a onoratului si generosului dn. Constantinu Nasturelu, despre care ati luatú cunoscintia prin lectur'a testamentului insusi, deschidu natiunei romane peste totu si societatei academice in parte, noue perspective de unu venitoriu mai bunu si mai fericitu. Dea Dumnedieu cá ecsemplulu acestui romanu se fia imitatu de multi alti romani, si atunci ne potemu lingusí ca societatea acad. in curendu va fi ceea ce toti dorimu se fia. — Intre cei patru reci pareti, unde se urmarescu in tacere lucrarile sale, societatea a nutritu si nutresce cu caldura de ánima acésta ferma sperantia, care a condusu pàna acumu si va conduce si pe viitoriu pasii sei lenti dein caus'a impregiurariloru espuse, dara nu mai pucinu resoluti si progressivi.

Ioanu Corvinu de Hunedór'a,
originea, genealogi'a, faptele sale im-
mortali.

(Urmare.)

IX. Scaparea lui Ioanu Corvinu prin Munteni'a. Anarchia neaudita. Alegere de rege. I. Corvinu bate pe Turci. Continuarea certelor cu imperatul Fridericu. Ioanu Corvinu a scapatu dein catastrof'a dela Varn'a cu una parte a trupelor romanesci. Dupa caletoria periculosa de duoe dile si duoe nopti, ajunse abia la Dunare, de unde trecu in Munteni'a. Nu se scie bene pe unde va fi trecutu, pentrucà numirea vadului Caslovu nu ne este cunoscuta. Corvinu a pausatu cãteva dile la domnulu Munteniei Vladu Dracula, éra dupa aceea s'a reintorsu in Transilvania incarcatu de donuri séu asia numite presente, pe care i le-a datu numitul domnu alu tieiei. Acésta petrecere scurta a lui Ioanu Corvinu in Munteni'a unii chronicari vechi o numescu captivitate, în care dicu ei cã l'aru fi aruncatu Vladu, si inca cu scopu cá se'lu dea in manile turciloru. Acésta scire stracurata in istoria este éراسi una dein cele mai confuse, mai pucinu probabili si chiaru fabulosa, inavutita cu nesce përipetii si episóde, care si contradicu aprigu unele la altele. Asia, insusi Ios. Teleki scie si recunósce, cã celu pucinu noue chronicari si inca mai toti deintre cei mai renumiti, confunda acésta captivitate a lui I. Corvinu cu alt'a mai tardia, adeverita, candu adeca densulu cadinse in manile lui Georgie despotulu Serbiei, in urm'a bataliei perdue in campulu mierloru*). Mai in scurtu, casulu de captivitate alu lui Ioanu Corvinu la Vladu nu este adeveritu pe deplinu istoricesce; cu tóte acestea, istoricii unguresci faurescu dein acestu casu arme diferite in contra lui Vladu si in contra romaniloru, fabulandu despre reutatea, hostilitatea si perfidi'a celora. Nimicu nu e mai absurdu in acestu casu, cá naratiunea istoriciloru ungureni despre fric'a ce aru fi insuflatu lui Vladu amerintiarile palatinului si ale celorulalti boieri dein Ungari'a. Cá si cumn pe atunci inca aru fi fostu poste, cali ferate, corabiere cu vaporu si mai virtosu telegrafe, cá ungureni se si afe in câteva óre despre captivitatea lui Corvinu. Este inse cea mai mare probabilitate, cã ungureni n'au aflatu nimicu despre aventurile lui Corvinu dupa batali'a dela Varn'a mai inainte de reintrarea lui in Transilvani'a, precumu in adeveru ei nu aflasera nimicu pe lume nici chiaru despre mórtea cea crunta a regelui cadintu in batalia, cã-cã despre perirea regelui abia s'au convinsu dupa siepte luni, precumu se póte sci

*) Bonfinius, Chalcocondilas, Thuroczí P. IV. capu 43, Aeneas Silvius in Europ'a sa la Freher, Barlettus, Marinus, Nauclerus, Curaeus, Cochlaeus, Raynald Annales eccl., toti acestia vorbescu despre captivitatea lui I. Corvinu intemplantu lui mai tardiu in Serbi'a, éras nu in Romani'a (Valachi'a).

dein documente. Recunóschemu si noi, cã Vladu avuse cauza de ajunsu a face lui Corvinu asta-data mari imputari, alu apostrofa cu cuvintele lui Octavianu Augustu: Vare redde legiones. Semena inse fórte, cã Vladu a judecatu atunci lucrurile cu totulu altumentrea, adeca camu asia, precumu facea odenióra senatulu anticei Rome dupa unele batalii perdue in contra lui Hannibal, cã-ci recepa cu ovatiuni pe câte unu comandante care apucase a salva vreuna parte dein armata. Ori-cãte se fia fostu causele de discordii personali intre Corvinu si Vladu, in taci'a marelui periculu, carele acumu luase dimensiuni si mai cumplite dein partea turciloru, ei trebuea se se inpace in sinceritate, celu pucinu pre cãtu tempu voru fi creditu in necesitatea actiunei comune. Si Vladu se impacà intru adeveru cu I. Corvinu in dilele pre candu ilu avea pe acesta cu totulu in potestatea sa. Acésta impacuire este adeverita istoricesce. Causele nóueloru hostilitati se voru vedea mai departe, de si inca nu esplicate de ajunsu.

Dupace I. Corvinu reintrà in patri'a sa Transilvani'a, in fine ungureni inca se convinsera abia dein relatiunile oficiali ale acestuia despre marimea catastrofei dela Varn'a. Dein acelea dile inainte, anarchi'a care si pâna atunci era prea bene cunoscuta in Ungari'a, luà dimensiuni ne mai audite, se intense adeca preste tóta tier'a si durà neincetatu dela finea anului 1444 mai preste totu anulu 1445. Acea anarchia se vede scrisa minunatu de cãtra conosciutulu Ioanu de Zredna alias Ioanu Vitézulu, ajunsu mai tardiu la episcopi'a dela Oradea, in una epistola a sa dein 24. Aprile 1445. Dreptatea petrece in tacere profunda, inpudenti'a (nerusínarea, sfruntari'a) sfarmà tóte barierele, legile nu mai suntu observate de locu, ci desfreulu si pasiunile domina preste totu si venitoriulu nesiguru insufla grija toturoru. Despotismulu de feru, tirani'a desmarginita calca totu in pitióre; nepasandu'i de nici-unu dreptu. Poterea legiloru si a confederatiuniloru a descinsu in mormentu; ur'a, tradarile (proditiones) si spoliatiunile cele mai scãrnave se committu pe fiacare di. Dein nefericire, acésta anarchia si calcare in pitióre a ordinei nu lovescu numai in neamici, ele se intendu inca si asupra consangeniloru, amiculu injunghie pe amicu; poterea brutale, despotismulu si ambitiunea de a dominá se simtu inpintenate. Pucini suntu pedepsitorii crimeloru, dara cu atãtu mai multi auctorii loru. Pacea publica a disparutu, credenti'a este compromissa, legaturele sacre ale consangenitãtei s'au largitu, unu singuru lucru certu a mai remasu, cã precumu a disu Seneca: frate la frate este inemicu (certi nihil nisi frater hostis).

Acésta era starea lucrurilor in Ungari'a si in Transilvani'a, pre candu s'a reintorsu I. Corvinu in tíera. Palatinulu spariiatu si elu de acea desfacere totale a legamentiloru sociali, conchiamase consiliulu regescu pe 6. Februariu la Alb'a-regale, spre a se consultá si a cautá midiolóce de scapare cu atãtu mai virtosu, cã se temea cá nu cumu-va imperatul

Fridericu se traga potestatea in Ungari'a la se-ne si se incépa a dominá in numele micului Ladislau. Consiliulu adunatu in Alb'a luà óresicare mesuri provisorie pàna la convocarea dietei. Pe I. Corvinu ilu lasara in rangulu si functiunea sa de Voda alu Transilvaniei, si mai supusera jurisdictiunei lui tóte celelalte districte (comitate) dein Ungari'a pàna in Tis'a, pentru cá in casu de incursiuni turcesci se le apere totu Corvinu. Éca unulu dein cele mai vechi esemple, in care barbatii de statu ai Ungariei au cunoscutu, cà siesurile ei pàna in Tis'a se potu apara numai de càtra Transilvani'a, dein muntii ei, cu efficacitate si cu bunu resultatu. Acestu adevèru practicü si batetoriu la ochi ilu recunoscü pàna in dio'a de astadi toti strategii, toti comandantii, càti nu ambla cu capulu in sacu. De aici vene, cà in tempurile principiloru patriotici siesurile Tisei s'au incorporatu la Transilvani'a, nu numai militaresce, ci si politicesce, cu totulu, in modu definitivu.

Dein acelea dile inainte prim'a grija a lui Corvinu a fostu, cá se restaure securitatea publica si administrarea justitiei, pre càtu potea fi pe atunci vorba de justitia. De aceea elu mergea dein comitatu in comitatu si uneori mai si dein comuna in comuna, pentru cá se póta dispune si regulá elu insusi tóte in persóna, cà nu mai avea cui se se incréda; oriunde ajungea, curendu si aflá, cà functionarii publici merita multu mai bene numele si pedéps'a de spoliatori, de banditi séu de tirani si insielatori, cá de functionari. In acelasi tempu Corvinu conchiamà si in comitatulu Biharei la Oradea una adunare numerósa, in care presienti'a o portà in persóna. Cei adunati ilu numira angeru custode alu loru si alu tieriei, acceptara tóte mesurile severe propuse cu scopu de a se restaura securitatea publica, si cu aceeaasi ocaziune alesera in loculu lui Dominis cadiutu la Varn'a, de episcopu catolicu alu Oradei pe Ioanu de Zredna, cunoscutu pàna atunci cá simplu calugaru si secretariu alu lui Corvinu, totu-odata omu cu invetiatura frumósa si prea bunu patriotu.

Abia pe la inceputulu lui Maiu 1445 se adunà si diet'a tieriei, care este intru atàta memorabile, cà parte mare a membriloru ei inca nici dupa siepte luni nu sciá séu nu voliá se creda cà regele Vladislau cadiuse la Varn'a. In aceeaasi dieta se vorbí inca si despre infientiarea unei republice unguresci, inse in fine se luà conclusu, cá se mai astepte pàna la dominec'a Santei Treimi, cà dóra totu se va reintórcè regele, cà dóra totu nu va fi moritu; éra de nu se va reintórcè nici pàna atunci, tiér'a intréga fara diferentia de partite se recunósca de rege pe tenerelulu Ladislau, filiu alu repaus. rege Albertu, nepotu alu imperatului Fridericu. In aceeaasi dieta era si una partita decisa a da voturile sale lui Ioanu Corvinu si a'lu alege de rege; pe acésta inse o a sciutu paralisa elu insusi, si a o indupleca se stea pentru Ladislau.

Aceasi dieta a luatü si ea mai multe mesuri

destulu de severe pentru manutienerea securitatèi publice; tiér'a s'a inpartitu in patru districte mari sub patru capitani generali; s'a decretatu derimarea mai multoru cetatiui, fortaretie, castelle aristocratice, cá totu atàtea cuiburi de lotrii si talchari; s'au eliberatu multi captivi, pe carii facusera aristocratii unii dela altii; s'a decretatu aspra pedepsire a celoru carii au rapitu proprietati, diplome nobilitarie, au omoritu, au defloratu vergure si pe nevestele altora; s'a si reinnoitu legea in favórea liberei migratiuni a iobagiloru (locuitori tierani); s'au mai luatü si câteva dispositiuni bellice, atatu de fric'a turciloru, càtu si de a lui Fridericu; s'a decisu a se mitte deputatiune la imperatulu nemtiescu, spre a cere pe regele Ladislau si a'lu aduce in tiéra; in fine s'au mai alesu càtiva individi in càlitate de vicari regesci.

Dupa inchiderea dietei s'a readunatu consiliulu si vicarii cu scopu de a denumí deputatiunea destinata a merge la imperatulu Fridericu, cumu si a incunoscientia pe pap'a si pe tóte poterile europene despre cele intemperate, si a cere ajutoriu in contra turciloru.*) Deputatiunea la Fridericu stete dein cardinalulu Dionisie, banulu Lad. Gara, voda Nicolae de Uilacu, Mateiu episcopulu dela Vesprimu si Emericu de Martialu. Ioanu Corvinu scrisè cu acésta ocaziune papei Innocentiu IV. in 11. Maiu 1445.**)

Turcii n'au asteptatu pàna se termine unguirii certele loru, ci in decursulu aceluasi anu au si inceputu a trece fruntarielè si a devastá intre riuurile Sav'a, Drav'a si Danubiu. Cine mai era in stare se respinga si reinfrène pe victoriós'a si trufasi'a calarime a spahiiloru dupa catastrof'a dela Varna? Altulu nimeni, ci totu numai Ioanu Corvinu. Par' cà acelu barbatu ar fi sciutu se face ostasi inca si dein butuci, elu readunase tóte ruinele óstei dela Varn'a, recrutase de nou pre càtu ii permise tempulu si veniturile, dupa aceea manecà in contra turciloru, inse in celu mai strinsu secretu asia, in càtu turcii nu aflaserà nimicu de preparativele lui, pàna candu nu ajunse cu óstea sa la Sav'a, ceea ce inse s'a intemplatü nóptea pe intunerecu. Turcii fatalisti n'au crediutu cà Corvinu va mai avea inca si curagiulu de a'i loví in aceeaasi nópte. Elu inse à dispusu a se face in castrele sale focuri càtu mai multe si mari, in aceeaasi óra inse a si esitu dein castre cu tóta óstea sa, pe care o a trecutü Sav'a la unu vadu anumitu asia, in càtu se póta incongiura óstea turcesca, precumu s'a si intemplatü. Turcii se aflau in castre la Sarno, in una positione tare. Aici ii loví Corvinu aruncandu-se asupra loru cu cea mai mare iutime si destepandu'i dein somnu cu alarunu infricosiatu. Dupa carnagiü de duoe óre, fruntarielè tieriei au fostu cu-

*) Acestea decisiuni le desgropase Kovachich dein archivulu tieriei; vedi-le si la Fejér.

***) In acésta epistola dice Corvinu, cà isi despretiuesce viéti'a si cà nu va pausa, pàna nu va sterge rusínea dela Varn'a. Totu elu si numai elu.

ratite de turci si glori'a faptelorui Corvinu in càtuva restabilita.

Vreo cinci chronicari vechi vorbescu despre acea batalia dela riulu Sava, si totusi lun'a si dio'a ei nu se scie; se combina inse cà batali'a s'a intemplatu in tómn'a an. 1445.

In tempulu in care Corvinu isi reorganisà óstea, si era ocupatu totuodata cu administrarea si gubernarea tierעי pàna in Tis'a, ceilalti capitani si barbati de statu ai Ungariei nu numai cà n'au facutu nimicu spre benele tierעי, dara ce a fostu si mai reu, cà insii capitani, apoi vicarii si gubernatorii diverselor districte au calcatu mai antaiu decisiunile luate indiet'a dein acelasu anu. Anume fortaretiele cele talcharesci, de unde nobilii tienea drumulu ómeniloru spoliandu si omorindu, nici-unulu n'a volitu se le derime. Negotiatiunile cele lungi si uritióse cu Fridericu inca n'au avutu nici-unu resultatu altulu, decàtu cà imperatulu ne mai potendu suferi desele incursiuni si predi comisse dein partea unguneniloru, in Iuliu tramise óste asupra fortaretiei Kószeg, unde se aflá mai multe cete de banditi nobili, si ocupandu cetatea, puse cá se spendiure deintre ei pe optudieci de insi, totu nobili unulu cá unulu. Dupa acestea Fridericu isi indrépta óstea sa direptu spre Bud'a. Atunci abia truff'a oligarchiloru fù in càtuva umilita. Palatinulu luà dispusetiuni, cá deputatiunea ungunéna se mérga nesmentitu la Vien'a. Primatele Dionisie si Gara s'au si dusu, éra N. de Uilacu cu ceilalti au mai temandatu multu sub preteste diverse, éra apoi dupace se induplicara a purcede, s'au presentatu in Vien'a cu pompa in adevéru nebunésca, cu comitiva de 500 calareti nobili, cu 200 pedestrii corassati si cu 24 de trasuri; éra déca fusera intrebati, cà pentru ce atàta parada si fanfaronada, ei respunsera cà voliescu se aduca pe miculu rege si corón'a cu solemnitate demna de tíera; adevératulu motivu inse a fostu totu numai truff'a loru, care la Nicolae de Uilacu a mersu asia departe, incàtu nici chiaru in momentele convenirei publice si a salutatiuniloru usitate in presentia imperatului, nu a descalecatu, ci calare l'a salutatu, cá si cumu ar fi fostu si elu rege séu imperatu. Dreptu cà imperatulu Fridericu inca a receptu pe oligarchii unguneni cu destula parada, inse totu desiérta. S'a intemplatu adeca, cá dupa negotiatiuni si cabale de mai multe septemani deputatii unguneni se se reintórca cu budiele inflaté, fóra rege si fóra coróna; pentrucà Fridericu s'a feritu fórté de a da pe nepotu-seu neconditionatu in manile oligarchiloru unguneni, in carii nu avea nici-o incredere, si carora le a spusu verde, cà anarchi'a in care au aruncatu ei tíer'a, nu dà nici unu feliu de securitate pentru viéti'a si auctoritatea unni rege.

(Va urma.)

Colectiune de diplome

d'in diplomatariulu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe romàni (valachi).

(Urmare.)

Mathiae I. Privilegiales, ut Jobbagiones persoluto terragio, et habita a Duis terrestr. licentia libere ad Sedes Selyk, et Medgyes transmigrare valeant.

1470. C. D. T. III. p. 335.

Privilegiulu lui Mateiu, datu in favórea aceloru locuitori tierani, carii dorindu a scapá de impilarile boieresci, volíá se se stramute cu locuint'a in scaunele Sieic'a si Medeasiu, unde nu era iobagía, séu incai nu era asia de ferósa si barbara.*)

Mathias Dei Gr. Rex Hung. Bohem. ect. Fidelibus nostris Universis et singulis, Praelatis, Baronibus, et Comitibus, Castellanis, nobilibus, ipsorum Castellanis, Officialibus, item Civitatibus, oppidis, villis, earumque Rectoribus, Judicibus, et villicis, quibus praesentes ostendentur salutem et gratiam! Cum antiqua hujus Regni nostri Hungariae consuetudine dictante, quilibet Jobbaggio et Jobbagonialis conditionis Homo, in quorumcunque vrum. possessionibus residens, habita licentia, justoque terragio deposito, et aliis debitis suis psolutis, de vestris possessionibus, tentatis honoribus, seu officialibus, vrum. e medio ad duas sedes saxonicas videlicet: Medgyes, et Selyk vocatas transferre voluerint moraturi, simul cum universis eorum rebus, et bonis libere recedere, et abire pmittatis contradictione atque difficultate absque omni, alioquin commisimus, et serie praesentium committimus firmiter fidelibus nostris Vajvodis, et Vice-Vajvodis nostris Transilvanicis ut primo praemiss. mera veritate omnes et singulos remittentes, ad hoc ipsum efficien. observan. p. poenas in talibus fieri solitas arctius compellant, et adstringant autoritate nostra psentibus in hac parte ipsis ccessa, et justitia mediante. Secus non facturi. Datum Budae die Dom. prox. a. F. Circumcis. Dni anno ejusdem 1470. Regni nostri anno 13. coronationis v. 7.

Privilegiales hae habentur et in Suppl. C. D. T. IV. p. 213, et 214.

Copia ltr. in Coll. mstor. Bibl. Colleg. Ref. Claud. T. II. p. 125.

1470. circa 25. Nov. App. D. Tr. T. VI.

Actu de donatiune, prin care Mateiu d'à la duoi frati, anume Petru si Ioanu Romanu dela Desiu patru comune dein co-

*) Asia dara totu migratiune libera, conditionata numai cu atàta, cà iobagii carii volíá se se stramute dein una comuna in alt'a, dein unu districtu in altulu, era obligati a'si implini servitiulu séu taxele restante pe tempulu trecut. Boierimea feudale nu putea se suferé acea migratiune libera, si acésta inca a fostu una dein cauzele principali, pentru care nobilii conspirá barbaresce si rebellá in contra lui Mateiu. Cu tóte acestea, regele Mateiu in an. 1471 a mersu in acésta cestiune si mai departe, precumu vomu vedea mai la vale. Not'a Red.

**) Hujusce tenoris Privilegiales dant. p. Mathiam I. Regem Jobbagonibus anno 1474., ut ad oppidum Szász Város libere migrare valeant.

mitatulu Doboca, confiscate dela unu aristocratu rebellu anume Martinu dela Iclodu. Acelea patru comune au fostu Iclodulu, Paclési'a, Caceas'a si Cublesiu. Petru Romanulu era curténu (aulicus Regis).

1470. Budae feria 2. p. p. festum Catharinae V. -- Mathiae Regis mandatum ad Conventum de K.-Monostor, ut Petrus Olah de Dés aulicus Regis, ac per eum frater ejus carnalis Joannes Oláh de Dés statuatur in Dominium possessionum: Iklod, Poklostelke, Kecské-hágo, et Köbles in Cottu Doboka, per notam infidelitatis quondam Martini de Iklod rebelli, Joanni Grof Wayvodae Transilvano adhaerentis ad coronam Regni devolutarum.

Exstant in Archivo K. Monostoriensi una cum Statutorio relatoriis perhibentibus, quod huic Statutioni contradixerit Dna Potentiana vidua dicti Martini de Iklod, ejusque proles Thomas, filia . . . . filia . . . . V. 34. et 40.

C. D. T. III. p. 339—341.

Diploma de donatiune a regelui Mateiu, prin care dà te-saurariulu Ioanu Ernestu averile confiscate dela unu altu rebellu, anume Nicolae dela Salinele Sibiiului. Cu acésta ocasiune regele spune, cà elu este ocupatu cu apararea catoliciloru in contra hereticiloru, cà-ci asia este vol'a papei. Sub heretici se intielegu aici bohemi (cehii) hussiti. De altu-mentrea Mateiu Corvinu era mare catolicu, antaiu pentrucà asia 'lu educase episcopulu Vitezu, alu duoilea, pentrucà pap'a 'lu aparase pe tronu in contra pretendentiloru, si in fine, cà-ci acestu rege decisu a mai subtiie dein barbari'a ungueniloru si a celorulati supusi ai sei, a vediutu cà acelu scopu nu se póte ajunge pe alta cale, decátu chiamandu la curtea sa barbati illustrii dein Itali'a, cu 'alu caroru ajutoriu a fundatu apoi câteva scóle, universiate in Bud'a si totu acolo una biblioteca dein cele mai frumóse in tempulu seu. Pàna la' Mateiu, unguenii, ardelenii si slavii au statu inapoia turciloru in cultura.

E Confirmationibus Mathiae I. Regis Donationis bonorum Nicolai de Vizakna notá affecti — Joanni Ernst Thesaurario factae de anno 1470.

Commissiae propria Dni Regis.

Mathias D. G. Hung. etc. omnibus etc. Licet Regibus bene de se meritorum animos continuis sibi concitare favoribus, et quae . . . . Proinde universorum tam praes. . . . . quod Egregius et nobilis vir Joannes Ernst Thasaurarius, et fidelis noster, dilectus, nostram veniens in praesentiam exhibuit quasdam Decem et Octo Literas, quarum Decimae consimiliter nostrae Donationem nostram de bonis Nicolai de Vyzakna eidem Joanni factam, una decimae Conventus de Kolos Monostora superinde statutionem . . . . . continere dignoscuntur, supplicans nostrae Matti. idem Joan. Ernst ut hujusmodi literas . . . . . Literis nostris Privilegialibus per modum libelli confectis . . . . . et . . . . . inseri, et inscribi facere . . . . . Decimarum itaque talis est tenor: „Nos Mathias (seqtr. Donat. super bonis notati Nicolai de Vyzakna pro Joanne Ernst) Dat. in Segesvár fer. III. prox. p. fest. OO. SS. a. D. 1467. (Vide C. D. T. III. p. 301—305.) Undecimarum tenor talis est: Conventus Monasterii B. M. V. de Colosmonostora e. c. t. (ubi haec expressio legitur) quod nos Literas Serenissimi Ppis. Domini Domini Mathiae D. G. et Domini videlicet

nostri metuendissimi . . . . (sequuntur Statutorio Relatoriae super praemissa Donatione.) de anno 1467 . . . . (et post haec.)“

„Unde nos supplicationibus annotati Joan. Ernst per eum nostrae modo modo quo supra porrectis Matti., Regia benigna. exauditis, et Clementer admissis, praemissas literas non abrasas . . . . acceptamus . . . . . et omnia in eis contenta exigentibus servitiis ejusdem Joan. Ernst, quae nobis, et sacrae coronae juxta ordinem et modum in prefatis literis in laudem ejusdem recte positum exhibuit, et quae exhibere satagit non tantum facto, et laboribus, sed etiam expensis propriis, sive in haereticos, contra quos pro defensione Catholicorum de mandato sedis apostolicae nunc agimus, sive in alios inimicos Regni nostri opus est. Portendunt enim virtutes ejus, et pollicentur magnum de eo aliquid, quae etiam, ut addito sibi ex hoc nervo majori, possit magis in laudem, utilitatem, et decus Regni nostri enitescere. Pro ipso etc. . . . . Dat. a. D. 1470. 5. Cal. Dec. Regnor. nostror. anno Hung. 13. Coron. 7. Bohem. v. 2.

Orig. exstat Budae in Arch. Cam. R. Hung. aulicae. Copia in a. f. Lib. I. Ctt. alb. fasc. 8. A.

1471. Suppl. C. D. T. IV. p. 225.

In acestu anu in lun'a lui Septembrie aflandu-se regele Mateiu éra si in Transilvani'a si anume la Clusiu, restitui locuitoriloru cetatiei Bistriti'a dreptulu de a se folosi dupa vechiulu usu in tota libertatea si securitatea de apele si de tóte putiurile sarate, câte era si câte s'ar mai sapa pe territoriulu ei, asia, in càtu se nu mai póta fi impededati si opriti de nimeni*).

De Commissione Domini Regis.

Nos Mathias Dei Gratia Rex Hungariae, Bohemiae e. c. t. memoriae commendamus per praesentes, quod nos acceptá Supplicatione humillima fidelium nostrorum circumspectorum Civium, et hospitem in Civitate nostra Bistriciensi, et suis pertinentiis commorantium, eisdem id duximus annuendum, et concedendum, ut ipsi juxta eorum antiquam libertatem, et consuetudinem, omnibus illis aquis et puteis naturaliter salsis, quae in tenuis dictae Civitatis nostrae Bistriciensis haberentur, seu effoderentur, ab usu quarum inhibiti fuissent, libere, et secure secundum eorum antiquam consuetudinem, uti valeant, atque possint. Inro annuimus et concedimus harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante. Datum in Kolosvár die dominico proximo post festum apparitionis S. Michaelis Archangeli anno Domini 1471. Regni nostri anno 14. Coronationis vero 8.

Originale exstat in Arch. Bistricien.

1471. Supl. C. D. T. IV. p. 243.

Unu altu documentu ce se mai afla in archivulu natiunei sasesci, dein care se vede, cà regele Mateiu a demandatu de

*) Multimea cea mare a sarei si a putiuriloru sarate cu care a inavutitu mam'a natura pe Transilvani'a, a datu si ea ocasiuni dese la mari frecari intre diversele classi ale poporului si intre fisca, care mai durédia pàna in dio'a de astadi. Multa mórte s'a mai facutu inca si dein caus'a sarei. Red.

nou, cá iobagiloru locuitori pe pamenturile nobililoru se li se lase dreptulu de migratiune libera, anume pe territoriulu regescu numitu si alu sasiloru*).

Feria 3. prox. post Dominicam Ocul. — Mathiae Regis mandatum, ut Jobbagiones de terra nobilium, ad terram Regiam (Saxonum) libere proficisci possint.

Orig. in Tab. Nat. Saxonicae.

1471. Supl. C. D. T. IV. p. 247.

Epistol'a regelui Mateiu, dein care aflamu, cá pre candu elu se incurcase in bellulu cu hussitii, sasimea dein Transilvani'a 'i dete unu ajutoriu de 21,600 fiorini, dein care suma 1/4 parte, adeca 4920 fiorini o au platitu brasiovenii.

Mathiae Regis Literae, e quibus evenit quod cum ad bellum adversus Hussitas gerendum a Saxonibus Transilvanis universe summa 21,600 fl. repraesentanda esset, distributione inter saxones facta Brassovienses quartam hujus summae partem (4920 fl.) persolverint.

Originale in Tabul. Coronensi.

Innuít Eder in Felmer p. 154. 155.

1472. 7. May. Supl. C. D. T. IV. p. 265.

Epistol'a lui Nicolae rege alu Bosniei, cátra Elisabet'a veduv'a lui Ioanu Corvinu si cátra filiulu ei regele Mateiu, prin care cela cauta amicitia si favórea loru si promite fidelitate.**)

Budae in festo ascensionis Domini. — Nicolai Regis Bosniae Literae, quibus Dominae Elisabeth, ejusque filio Mathiae I. Regi fidelitatem, et famulatum spondet.

Produxit ex Originali Spiess in „Aufklärungen für die Geschichte und Diplomatie“ p. 274.

1472. 17. May. App. D. Tr. T. VI.

Donatiune regésca ce se face membriloru familiei Tataru in comitatulu Hunedórei pentru mai multe merite.

1472. Budae, in vigilia festi Pentecostes. Mathiae Regis mandatum ad Capitulum ecclesiae Albensis, ut „cum nos cum attenta interemtionem fidelis nostri nobilis Jacobi Mathnok aulae nostrae familiaris, filii Joannis Tatár de Byzere per quosdam aemulos nostros, eidem in servitiis nostris Regalibus facta, tum vero attentis, et consideratis ejusdem praefati Joannis patris sui servitiis, et fidelium servitorum gratuitis meritis, per eos primum sacrae hujus Regni nostri Hungariae Coronae, tandemque per praefatum Joannem in nonnullis legationum nostrarum, et exercituationum expeditionibus, non sine sanguinis sui effusione, et expensarum consummatione factis“ — hinc idem Joannes Tatár, ac Ladislaus, Petrus, Michael, et Joannes filii ejusdem, nec non Michael

similiter Tatár frater ipsius patruelis, eorumque posterii universi statuuntur titulo novae donationis in dominium totalium possessionum Almas, et Kozolya in Cttu. Hunyad existentium. Homines Regii ad hanc stationem designantur: Stephanus Pogan de Berekseu, Emericus de Farcad, Kenderes de Szentgyörgy, v. Keresztény (sic) de Almas.

Dorso hujus mandati adscripta est signatura perhibens, quod statutio haec nemine contradicente peracta fuerit praesentibus vicinis nobilibus Thoma et Joanne de Barcha, Stephano Pogan de Almas, et Gregorio Gálfi de Gálfalva.

Exstat in Arch. K. Monostorien. XIX. 63.

Mathiae I. Commissionales

ad Dicatores Cttus de Doboka, ne Valachos in Radna Völgye commorantes, in medio nobilium dicti Cttus dicent, sed eosdem ad civitatem Bistricien. secundum Donationem praecedentium Regum conumerent.

1472. C. D. T. III. p. 347. 348.

Decretulu regelui Mateiu cátra exactorii si perceptorii de contributiuni, dein care aflamu, cá comunele romanesci dein Valea-Radnei ajunsesera a fi objectu de cáta intre aristocratii dein comitatulu Dobacei si intre sasii dein cetatea Bistrici'a. Acelea comune fusesera incorporate mai de multu la districtulu Bistritiei, unde avea se si administre impositela statului, éra aristocratia dein numitulu comitatu le tragea sub jurisdictionea sa. Regele decide in favórea Bistritiei si obliga pe romanii dein Valea-Radnei, cá se administre contributiunile acolo. Scopulu acestei specii de donatiuni éra, cá in modulu acesta platindu romanii contributiunile la unu locu cu sasii, locuitorii sasi se platésca cu atátu mai pucinu. Inse toema asemenea folóse cautá si aristocratii dein comitate: de aceea se si adoperá cá se traga la se-ne cátu mai multi romani, éra acestia lipsiti de orice conducere politica-nationale, ba in acelea tempuri inca si de cea base ricésca, amblá orbecandu si cautandu a scaimba unu jugu cu altulu; éra apoi de cáte ori se încercá se si revindece libertatea cu armele in mana, totudeauna vedea pe rege, pe aristocrati, pe secui si pe sasi uniti in contra loru. Scopulu acestei donatiuni ilu recunósce si Eder in Felmer pag. 230—1.

Mathias Dei Gratia Rex Hungariae, Bohemiae etc. etc. fidelibus nostris Dicatoribus, et Exactoribus, quorumcunque contributionum nostrar. Taxarum, et Collectarum in Cottu de Doboka pro tempore constitutis salutem et Gratiam. Exponitur nobis in personis Prudentum, et Circumspectorum Judicis, Juratorumque Civium, et communitatis Civitatis nostrae Bistriciensis. quod licet alias Universi Valachi in Districtu Radna Völgye commorantes, per Divos Reges Hungariae nostros scilicet praedecessores eidem Civitati in perpetuum donatum fuisset, tamen his praeteritis temporibus Dicator. nostror. ab eadem Civitate ipsos Valachos separasset, et in medium nobilium Cottus. praedicti numerasset, atque dicasset, in praedictum Libertatum eorum, et damnum non modicum. Unde fidelitati vestrae firmiter mandamus, quatenus perceptis praesentibus, si sic est, ut nobis expositum exstitit, ex tunc per amplius ipsos Valachos in medium nobilium non dicetis, sed ad ipsam Civitatem secundum Donationes praefatorum Regum pertinere, ac in omnibus libertatibus, quibus alias usi fuerunt uti permittatis, et

*) Documente de coprinsulu acestuia inca sunt de celu mai mare interesu spre a dilucida cu ajutoriulu loru relatiunile sociali si nationali politice deintre sasi si romani. Istoricii sasi 'au repetitu pána acilea prea desu acea minciuna, cá romanii aru fi venitu pe furisii p'intre ei. Cei mai multi romani au locuitu dein stravechime pe acolo, pe unde 'i vedemu si astadi; pe alti 'i chiamá sasii, ba 'i si cerea, cá se le fia de ajutoriu la portarea greutatiloru.

***) Asia dara Bosni'a pe atunci inca nu era supusa de totu sultaniloru turcesci, inse nici regiloru Ungariei, cá éra isi fmai avea pe regele seu, autonomi'a sa.

permitti facere debeatis. Secus non facturi, praesent. perlectis, exhibentibus restitutis. Datum Jaurini in profesto Beati Emerici Ducis anno Domini 1472. Regni nostri anno quintodecimo, Coronationis vero nono.

Originale exstat in Arch. Bistriciensi.

Copia vero sub Nro. aul. 523. 761. apud Kemény.

Novae Donationes Mathiae I.
pro saxonibus super Fogaras et Omlas de anno 1472.

App. D. Tr. T. VI.

Donatiune noua, pe care o face regele Mateiu sasiloru asupra districtului Fogarasiu cu tote comunele si posesiunile cate se afla pe territoriulu aceluia, cumu si asupra dominiului Omlasiu cu tote comunele (villae, villis) si posesiunile cate se tienea de acelu dominiu. Regele dice in acestu documentu, ca sasii mai avusera in posesiunea loru acelu districtu si acelu dominiu, ca iuse „nisee talchari de romani“ le aru fi rapitu documentele. Totuodata regele lauda fidelitatea sasiloru, ia in consideratiune si relele pe care le facusera romanii sasiloru, si asia innoesce donatiunea.*)

Mathias D. G. Rex Hung. Bohem. etc. ad perpetuam rei memoriam. Licet cunctorum sub commissio nobis divinitus constitutorum, curam et sollicitudinem habeamus, ipsorumque commoda Regia munificentia prosequi intendamus, illos tamen praerogativa specialis gratiae nunc novarum Donationum titulis, nunc jurium antiquorum restorationibus amplectimur, quos in opere fidelitatis fervidos, et exhibitione servitorum indefessorum sollicitudine sedula comperimus insistentes. Proinde attendentes satis grata, atque magna fidelium servitorum nostrorum merita circumspectorum Judicis, et Juratorum Civium, et Hospitum Civitatis nostrae Cibiniensis, ac saxonum in septem sedibus commorantium, quae ipsi primum sacrae dicti Regni nostri Hungariae Coronae, et tandem Matti. nostrae, cum omni ferventis animi zelo, et fidelitatis constantia exhibuerunt, considerantes etiam damna, quae ipsi per Valachos plerumque susceperunt, volentes igitur ipsis benevolentiam nostram Regiam ostendere fructuosam, Districtum Fogaras vocatum, et Possessionem Omlasch**) appellatam, in quorum pacifico dominio, licet, iidem Cives, et Hospites, ac saxonum, se a dudum ex Donatione nostra, ac confirmatione de super

*) A se conferi cele ce au insemnatu in acesta materia C. J. Eder in Felmer la pag. 57., nu inse pentru ca se te luminedi pe de plenu, ci numai ca se vedi catu mai este inca de obscura istoria districtului Fogarasiu si a ducatului Omlasiu, precumu si ca totu ce s'a mai scrisu despre acestea duoe tienu-turi dela Eder incóce, au adaosu fórte pucinu la clarificarea acesteii cestiuini istorice, care ne interessedia asia de multu dein diverse cause. In catu pentru regele Mateiu, se vede atatu dein acesta, catu si dein alte documente, ca elu apucase a'si uita de originea sa romana, ca era fórte maniosu pe romani, atatu dein causa ca se avea fórte reu cu moldovenii, catu si pentrucá romani nu volia se se supuna la hierarchia latina. Vedi in Nr. 19 documentele dela 1469 et 1470. Intr'aceea elu se impacase cu sasii si cu una parte a nobililoru, pe cari'i pedepsise in ade-veru firanescu. Mai in scurtu, pe Mateiu inca l'a costatu multu sacrificiu si multu sange, ca se se póta tiené pe tronu; s'a sbuciumatu si elu destulu, pana candu a moritu cu moríte de-stulu de misteriosa.

Red.

**) Hodie sedis Cibiniensis.

facta perstitisse, ac etiam nunc persistere dicant, ex quo tamen novissime dictae Litterae nostrae Donationales, et confirmationales simul cum certis aliis rebus, et bonis ipsorum, per Valachos latrones, cum quidam ex ipsis Civibus, apud quos hujusmodi literae habebantur, hinc Transilvaniam ingrederentur ablatae essent, et formidarent concessu temporum, exinde juribus eorum periculum posse eveniri, supplicarunt nobis, ut ipsis superinde generose providere dignaremur. Nos igitur, tum praemissorum eorum intuitu servitorum, tum vero, quia casus nocivos cunctorum fidelium nostrorum reformationis beneficio, et per remedia opportuna restaurare consuevimus, ipsum Districtum Fogaras, ac Possessionem Omlasch simul cum villis, et Possessionibus in eodem Districtu habitis, et ad ipsam possessionem Omlasch pertinentibus, ac pariter cum aliis cunctis utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, terris videlicet arabilibus cultis, et in incultis, agris, pratis, pascuis, virgultis, silvis, et nemoribus; montibus, vallibus, et vineis, vinearum, promontoriis, aquis, fluviis, aquarumque decursibus, piscinis, piscaturis, molendinis, et locis molendinorum, generaliter vero quarumlibet utilitatum, et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis, et antiquis, praemissis sic, ut praefertur stantibus, et se habentibus, memoratis Judici, et Juratis Civibus, et Hospitibus, ac toti communitati dictae Civitatis nostrae Cibiniensis ac saxonibus praenotatis de novo, et ex novo, ac novae nostrae donationis titulo dedimus, donavimus, et contulimus, imo damus, donamus, et conferimus jure perpetuo, et irrevocabiliter tenendum, possidendum, pariter et habendum, salvo jure alieno. Harum nostrarum, quibus Sigillum nostrum secretum, et appensum vigore, et testimonio Litterarum mediante, quas in formam privilegii nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum Budae feria III. prox. post fest. B. Laurentii martyr. a. D. 1472. Regnorum nostrorum Hungariae 15. Coronat. 9. Bohemiae v. 4.

NB. Donationales has transumit et confirmavit Mathias Rex 1483. 8. Calen. Septem. ad supplicationem Thomae Altemburger, et Michaelis Polner magistrorum Civium Civitatis Cibiniensis et Segesvariensis.

Has dein Confirmationales iterum transumit Uladisl. Rex. Budae in festo divis. Apstlor. anno 1503. et hae Confirmationales anni 1503. habentur in Archivo Nationali Cibiniensi sub Nr. 25.

NB. Supersunt etiam statutorio Relatoriae Capit. alb. Transilvaniae de anno 1472. perhibentes, quod saxonum in Fogaras et Omlasch, nemine contradicente statuti fuerint eodem anno 1472; item in Arch. Nation. sax. sub Nr. Arch. 343.

Fragm. har. Donation. a. 1472. edidit: Schlötzer p. 67.

Edidit: Eder „de Init. saxonum“ p. 160.

„Grundlverfassung“ p. 73.

Vide Eder in Felmer, p. 57. et 230.

(Va urma.)

Cërta pentru jidovi.

Disputa ferbente si prea interessanta s'a pornitu mai de curendu in Bucuresci dein caus'a jidoviloru intre duoi vechi publicisti eminenti, adeca dd. Cesaru Boliacu si Ulisse Marsillac, cela in diariulu seu „Trompet'a Carpatiloru,“ acesta in alu seu celu francescu.

Despre celu de antaiu publicistu este cunoscutu, cà persecuta pe evrei de mai multi ani pe viétia pe mörte, si'i persecuta cu atàta mai amaru, cu càtu contrarii sei ii plesnescu mai desu in facia, cà dupa tata ar fi si dsa evreu, si cu càtu strainii iau mai multu in aparare pe sect'a evreésca. Despre dn. Marsillac noi nu amu sciutu pàna aci, nu cà ar apara pe jidovi cá jidovi, in starea presenta a culturai, séu mai essactu, a neculturai loru, ci nici macaru cà dsa ar tienea de possibile cultivarea in adeveratulu intielesu alu cuventului, a multimei aceleia de jidovi, càti s'au stracuratu si incuibatu mai virtosu in Moldov'a, de unde trecu mereu si in Munteni'a cu miile, in càtu nu va trece unu patrariu de seculu, si in Munteni'a, unde pàna inainte cu vreo 15 ani era fórte pucini, voru fi totu atàtia, càti sunt si in Moldov'a.

Discussiunile dloru Boliacu si Marsillac sunt fórte instructive; ni se pare inse cà dupa càtu cunoscemu si noi acésta cestiune in adeveru fatale, dn. Boliacu inca totu nu ne-au aratatu adeverat'a causa locale a reului, a infricosiatului acestui morbu jidovescu, éra dn. Marsillac este prea optimistu, déca crede, cà remedieile propuse de dsa, adeca libertatea si lumin'a, voru strabate la glótele de evrei in Moldov'a mai curendu, adeca pàna se nu apnce a innadusi (a suffoca, inneca) ei cu totulu pe elementulu daco-romanescu. Dupa mai multi ani, deunadi a caletoritu si scriitoriulu acestoru reflessiuni de nou prin una parte mare a Moldovei, si a petrecutu anume in Galati si in Iassi. Cu cea mai profunda dorere sufletésca potemu dice, cà dein tóte negrele descrieri càte se vedu in „Trompet'a Carpatiloru“, nimicu nu este essageratu. Te coprindeu fiori reci in midiuloculu acelui intunerecu alu mintiei omenesci, in noroiulu aceloru superstitioni jidovesci, in acea demoralisatiune, pre care trebue se o vedi cà se'ti poti face idea, in acea necuratia si putóre, mai multu decàtu barbara. Dara de ce nu spune dn. Boliacu in faci'a lumei, curatu si limpede, aceea ce noi cesti mai betrani scimu asia de bene, cà pàna in a. 1835 era chiaru si in Moldov'a jidovi relative fórte pucini, cà inse pre càtu a duratu domni'a lui Michaiu Voda Sturdia (1834—1849) atàtu elu, càtu si functionarii sei si mai alesu cei asiediati la Prutu de càtra Russi'a, au primitu in tiéra mii de mii de jidovi goniti dein Russi'a in poterea unor ucase imperatesci; 'iau primitu pentru bani grei, pe cari'i luá dela jidovi; éra déca se ridicá totusi unele voci pe ici pe colea si indigitá pericululu ce are se urmedie dein acea immigratiune, li se astupá gur'a dicunduli-se: Taceti, au nu vedeti voi, cà tiér'a e desiérta de locuitori, cà ne trebuescu

ómeni carii se platésca imposite la statu? Si apoi cumu se ne opunemu noi Russiei, care a decisu a curatí una parte mare a imperiului seu de jidovi? Acésta era logic'a patriotiloru dein dilele lui Michaiu Voda; éra la acésta s'au mai adaosu impregiurarea, cà boieriloru le place multu mai bene a'si face tréb'a cu jidovii si ai sustiené, mai alesu in contra tieraniloru. Caus'a acestei predilectiuni inca este cunoscuta prea bine. Jidovii mergu si pàna astadi neincetatu in Moldov'a, cei mai multi fóra nici-unu passaportu si cu nici-unu midilocu de subsistentia. Cine strica? Functionarii aceia, carii despretinescu orice legi si mesuri salutarie, luate spre a micusiora reulu. O facu pentru interessu spurcatu.

Dn. Boliacu striga mereu, cà se scótia dein tiéra pe toti jidovii càti nu sunt nascuti acolo. Se presupunemu cà se mai póte si asia ceva in dilele nóstre materialistice, pe langa acésta gangrena de care este rósa una parte a societatiei si facia cu opiniunea publica europena; — dara iati scóte pe una usia, pentru cà se reintre pe ceealalta, chiaru cu consimimentulu vostru. De unde vene acésta blastematia? Vene dela lips'a cea mare a patriotismului nationale romanescu, de care multime de ómeni n'au idea de locu.

La alte popóra luminate, mai alesu protestante, invasiunea jidovésca au aflatu unu obstaculu infricosiatu in cleru. Se ne spuna dn. C. Boliacu, pentru-ce moldavo-romanii si toti grecii au aversiune asia mare de càtra ori-ce cleru luminatu; ei nu voru nici-decumu se aiba preoti invetiati. Acésta nu o poteti nega. Celu mai miserabile rabinu intrece cu scientia pe ori-ce preotu romanescu de pe la satele moldovene si muntene. Ve temeti de preoti invetiati, nu poteti nega si nici cà negati acésta. Ve temeti se nu se aléga iesuiti dein ei? Apoi cu càtu sunt mai buni fanariotii, parentii cei adeverati dein carii s'au nascutu iesuitii apuseni? Dara cu càtu sunt mai buni rabinii, carii au ajunsu cà se domine la Dv.? Déca nu voiti cleru luminatu si patrioticu, de jidovi inca nu veti scapa nici-odata.

Noi in theoria damu d-lui Marsillac totu dreptulu, cà in asemenea stare póte ajuta numai libertatea si lumin'a. Ne vedemu inse necessitati cà se emendamu acésta sententia asia: Póte ajuta séu numai libertatea si lumin'a, séu nimicu in lume. Si éta pentru ce. Pàna candu crede dn. Marsillac cà ar potea cineva strabate cu libertatea si lumin'a (scóle bune si fórte bune) la acestea glóte de jidovi cá de doue sute de mii? Detienuti dein generatiuni in generatiuni, trei mii de ani intru intunerecu si in umbr'a mortiei, ei inchidu ochii si isi astupa urechile si tóte simtiurile loru deinaintea libertatiei si a culturai. Ei nu voru acestea bunuri. Se nu'mi stati inainte cu esceptiuni. Regul'a generale este, cà jidovii asia numiti nemtiesci séu gallitiani ori rusesci, voliescu se remana asia cumu sunt. Este prea adeveratu, cà jidovii au fostu persecutati de crestini.

în modulu celu mai barbaru si mai cruntu; cautati inse de ameruntulu in istoria, si veti afla inca dein tempulu anticiloru Romani pâna in tempulu nostru, cã in cele mai multe casuri evreii au datu ocaziune si chiaru au provocatu persecutiunile cu portarea loru cea mai egoistica, cu perfidi'a si insielatiunile, cu rapacitatea si nerusinarea loru, la persecutiunile suferite dela alte popóra. Nu atãtu dein caus'a religiunei, cãtu dein caus'a caracterului loru au fostu ei persecutati, incependu dein dilele Faraoniloru pâna astadi. Escellentele esemple de cultura morale (cã-ci alt'a noi nici nu intielegemu), pe care le aduce dn. Marsillac, sunt totu atãtea esceptiuni dela regul'a generale, pe care noi le vomu apretia totu-deauna, dara de regula nu le vomu lua. Preste acãsta, vomu si distinge pururea între cele duoe rasse jidovesci, cã-ci in adeveru e mare differentia; asia aici e vorba numai de jidovii nemtiesci, nu si de cei cunoscuti sub nume de evrei spaniolesci.

Labóre spirituale si labóre fisica.

Unu professoriu anglu, anume Houghston, neindestulandu-se cu regul'a cunoscuta si pâna acilea, cã lucrulu spirituale, adeca lucru cu mentea, fatiga mai multu, decãtu lucru cu braçiale, ce se dice munca trupésca, a cercatu se afle si proportiunea ce este între labórea spirituale si între cea de mana, de braçia. Cu patienti'a pe care o pôte avé numai unu anglu, dn. professoriu s'a supusu si elu insusi la multime de experimente, luciandu acumu cu mentea, acumu éراسi cu manile; studiendu acumu pe Aristotele séu pe Seneca, ori componendu ceva asupra vreunei teme grele, acumu punendu-se la taliatu de lemne, la lucru de mesariu ori de lemnariu, la cósá séu la sfarmatu de petrii pentru drumuri s. a. s. a. In fine dn. Houghston crede cã au ajunsu la unu resultatu, dupa care densulu tiene, cã in duoe óre de labóre cu mentea se subtragu dein corpulu omenescu tocma atãtea poteri, cãte se subtragu prin labórea cu manile intr'o di intréga, adeca in 12 óre europene. In totu casulu, atãta remane adeveru, cã ómenii carii s'au devotatu scientieloru, carii facu studia serióse si îndelunge, încordátorie de spiritu, trebue se 'si examine fórte bene organismulu loru, se observe strinsu mai multe regule dietetice, se nu lucre prea multu intr'unu restempu, ci se intrecurme studiulu, se éssa mai desu la aeru curatu, se faca miscare multa, se mérga in vreo societate onesta, unde se afle óresicare distractiune; in fiacare anu se faca si cãte una séu duoe caletorii; se caute a invetia si dein viéti'a practica, éras nu totu dein carti, dela cei morti. Numai asia sistem'a nerviloru si cea muscularia se va tienea in echilibriu, fosforulu, fóra -a carui essistentia in organismu încéta poterea de a cugeta, va fi totu-deauna in cantitate de ajunsu, ideile si cugetarile voru fi mai limpedi, mai sanetóse si vivaci. Beuturile spirituóse

inca nu prea suntu pentru cei carii se ocupa cu scientiele, ceea ce se pôte esplica fórte usioru. Chiaru vinulu le causédia in cele mai multe casuri suferentie hemorrhoidali fórte grele. Pentru neobservarea reguleloru dietetice multi ómeni invetiati moru inainte de tempu, éras altii ajungu la una stare de confusiunea mintei, séu cumu dice poporulu, se prostescu, in cãtu nu se mai alege nimicu de mult'a loru invetiatura, mai alesu candu ea se si platesce tórte reu, adesea neasemeñatu mai reu decãtu a taliatoriloru de lemne pe stratele cetatiloru celoru mari. De alta parte, ómenii invetiati carii observa regulele dietetice, scutiti fiendu si de torturatóri'a grija a paneci de tóte dilele, au de regula viétiá mai lunga, decãtu alti individi dein alte classi de ómeni.

Viétiá si móрте.

Unii ómeni invetiati carii dispunu de multe óre libere, luandu amana multime de date statistice dein tóte partile si tierile pamentului, summandu si subtraguendu au scosu urmatóriele cifre:

Pe suprafaci'a pamentului locuescu unu miliardu si trei sute de milióne de ómeni, séu cu alta espresiune, una miie si trei sute de milióne 1.300.000.000. Dein acestia moru pe fiacare anu cãte 3.333,333 adeca trei milióne trei sute trei dieci si trei de mii trei sute trei dieci si trei; éras pe di cãte 91950; pe óra cãte 3700; pe minuta cãte 60 de omeni. Cá de esemplu speciale observamu, cã in Franci'a dein 36 milióne de locuitori moru pe fiacare anu circa cãte 860,000, prin urmare pe fiacare óra cãte 100 de ómeni. Acãsta ar fi mortalitatea.

Care este inse propagatiunea? Se ia de regula generale, cã se nascu ómeni mai multi decãtu moru, cã-ci s'a computatu, cã pe tóta suprafaci'a pamentului se nascu pe fiacare anu circa 37.037.037 prunci, prin urmare pe fiacare di cãte 101.500 si pe fiacare óra cãte 4200, pe fiacare minuta cãte 70. De aici ar urmá, cã omenii se inultiescu: pe minutu cu cãte 10, pe óra 600; pe di 14400; pe luna 430.000; pe anu cu cãte 116.000.000. De acilea éراس ar urmá, cã numerulu ómeniloru s'ar indoí in diece ani, éras in vreo cincidieci de ani nu aru mai inceapa de locu pe faci'a pamentului, déca nu ar mai murí neci unulu dein ei. Moru inse cei mai multi in etatea prunciei; mai tardíu venu passiunile, furiile si escessele tene-retieloru si secera barbatesce, éras dein restu curatia diversele morburi, in fruntea loru langórea (tiplus), coler'a, pestilenti'a, relatiuni climatice periculóse; apoi bellurile si banditii, nenumerate mesuri despotice, inpilari si spoliatiuni, fómetea, stupiditatea cu lenea, in fine restulu se duce cu anii betranétiiloru.

Populatiunea pamentului.

In acesti dein urma 10 ani mai tóte statele au facutu numeratiuni essacte a populatiunei; de aceea s'a adunatu unu materialu statisticu fórte abundantu si interesantu, dein carele vomu estrage urmatóriele:

Pe suprafaci'a intréga a globului traiescu 1377 milióne de ómeni.

Europ'a nutresce pe 178,120 miliarie patrare geografice 301,600,000 ómeni.

Asi'a pe 796,005 m. p. g. 794 milióne ómeni.

Australi'a si Polynesi'a pe 161,105 m. p. g. 4,365,000 ómeni.

Afric'a pe 543,570 m. p. g. 192,520,000 ómeni

Aprópe o treime a intregi omenimi cuprinde imperiulu chinez cu 446 $\frac{1}{2}$ milióne locuitori, care numeru intrece aprópe cu 50 procente populatiunea Europei intregi. In privinti'a Asiei este remarcabilu faptulu, ca populatiunea Asiei — mai multu decâtu diumatate dein genulu omenescu — este distribuita in proportiuni fórte neregulate, de vreme ce aprópe siepte optimi apartinu litoraleloru si insuleloru ostice Chinei, Indiei si Iaponiei, pe candu colosalulu teritoriu rusescu dein Asi'a nu are, decâtu 10,730,000 locuitori pe 300.000 miliarie patrare. Provinci'a siberica Iakutsk contine pe 71,420 mil. numai 228,363 locuitori, pe candu Chin'a pe teritoriulu seu propriu intretiene póte 430 milióne.

Imperiulu germanu are 9815 mil. cu 41,058,139 locuitori. Aprópe totu asia de mare este si Franci'a de astadi, care cuprinde 9599 miliarie si 36,469,836 locuitori. Inaintea resboiului avendu Franci'a 9862 miliarie, intrecea pe Prusi'a impreuna cu federatiunea germana de nordu si cu statele germane de sudu.

Intre celelalte state figuréza Russi'a (afara de Finlandu) cu 90,515 miliarie si 69,364,544 locuitori; Marea-Britania si Irland'a cu 5696 mil. si 31,817,108 locuitori; Austro-Ungari'a cu 11,304 mil. si 35,900,433 locuitori.

Asia dara continentele cele mai pucinu impoporate sunt Australi'a si Americ'a; apoi urméza Afric'a, in fine Asi'a. Continentulu celu mai impoporatu este Europ'a; ceea ce se atribue imensei desvoltari litorale, care culminéza in cele trei peninsule: Greci'a, Itali'a si Spani'a.

In Europ'a are populatiunea cea mai désa Angli'a si Germani'a.

Intre tierile de cultura ocupa Francia, Angli'a si Belgi'a primulu rang.

(C. rom.)

Ad Nr. 222 si 224.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. trans. dela siedinti'a comit. dein 23. Septembrie a. c. pàna in 10. Octobre 1873.

I. prin directiunea despart. cerc. alu Albei-Iulie (VIII) s'au tramesu cá tacse de membrii ajutatori si contribuii incurse cu ocasiunea adunarei gen. cerc. tiente in 6. Iuliu a. c. la Gio-

giulu de susu 59 fr. 10 cr., si anume: dela domni: Ioane Popescu, preotu gr. or. in Stremtiu 1 fr. — Nicolae Daramusiu, docente in Cetea 1 fr. — Vivianu Laslo, parochu gr. or. in Cetea 1 fr. — Nicolau Crisanu, notariu in Giomalu 1 fr. — Ioanu Neagoie, parochu gr. or. in Giomalu 1 fr. — Ioanu Bologu, jude com. in Gioagiulu de susu 1 fr. — Antoniu Popu, parochu gr. or. in Gioagiulu de susu 1 fr. — Nicolau Morusc'a dein Gioagiulu de susu 1 fr. — Georgie Repede, parochu gr. or. in Gioagiulu de susu 1 fr. — Neagoe Savu, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Gregoriu Albu, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Arionu Bobaila, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Ionu Iuncanu, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Bonifantiu Cior'a, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Ioanu Roncea, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Bonifantiu Repede, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Teodoru Siandru, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Ionu Murgau, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Simeonu Popu, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Nicolae Bologu, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Michaila Repede, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Pamfliu Sabo, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Pamfliu Talpasiu, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Ionu Murgau, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Chirilla Morusca, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Vasiliu Bobaila, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Mateiu Morusca, parochu gr. or. in Cristesci 1 fr. — Vasilie Teesia, economu in Tecsiesci 1 fr. — Simeonu Daramusiu Ocosiu, economu in Cetea 1 fr. — Nicolae Todericiu, economu in Cetea 1 fr. — Simeonu Otioiu, economu in Cetea 1 fr. — Petru Baldea, economu in Cetea 1 fr. — Ioane Daramusiu, docente in Cetea 1 fr. — Nicolae Nicoe, economu in Cetea 1 fr. — Ioanu Savu, sub-oficiru la honvedi 1 fr. — Gavriila Otiviu alu lui Iacobu, economu in Cetea 1 fr. — Tom'a Cioplàntea, economu in Stremtiu 1 fr. — Ioanu Cristea, econ. in Stremtiu 1 fr. — Ioanu Beldeanu alu lui Ignatu, economu in Gioagiulu de susu 1 fr. — Laureanu Francu, sub oficiru la trup'a dein Benicu 1 fr. — Ioanu Savescu, parochu gr. or. in Valea Uzei 5 fr. — Ioanu Albu, economu dein Giogiu sup. 60 cr. — Petru Baldeanu, economu dein Giogiu sup. 50 cr. — Clemente Popescu, parochu in Mogasiu 1 fr. — Nicolae Birliuti, parochu in Mogasiu 1 fr. — Ioanu Birlea alu Catanei, economu in Mogasiu 1 fr. — Gavriila Creatia, economu in Mogasiu 1 fr. — Ioanu Birlea, cantoru in Mogasiu 1 fr. — Preotés'a vidua a lui Ioanu Popu Birlea dein Mogasiu 1 fr. — Nicolau Popu, economu in Gioagiulu de susu 1 fr.

Sum'a 53 fr. 10 cr.

II. Dela adunarea generale tienuta in Gioagiulu de susu pàna acumu au mai intratu prein agentur'a comunale dein Ighiu, urmatórele contribuii dela domui: Elia Trifu, economu in Ighiu 1 fr. — Georgiu Popa, economu in Ighiu 1 fr. — Ioane Maximu, parochu gr. or. in Ighiu 1 fr. — Urechia Danuti, economu in Ighiu 1 fr. — Ioachim Crisanu, parochu gr. cath. in Ighiu 1 fr. — Teodoru Crisanu, economu dein Satulu micu (Kisfalu) 1 fr. —

Sum'a 6 fr.

Combinandu sum'a de 53 fr. 10 cr. de sub I., cu 6 fr. de sub II. la olalta: 59 fr. 10 cr.

III. prin directiunea despart. cerc. alu Albei-Iulie (VIII) s'a mai tramesu list'a despre membrii ajutatori, carii au contribuitu sum'a de 18 fr. publicata in Nr. Transilvaniei 13, pag. 156. p. 3.

Aceli membrii ajutatori suntu:

Dimitriu Vladu, economu in Cricau 1 fr. — Gregoriu Munteanu, economu in Cricau 1 fr. — Silvestru Rusanu, economu in Tibru 1 fr. — Candidu Moldovanu, parochu gr. or. in Totoiu 1 fr. — Ioanu Popescu, jude com. in Totoiu 1 fr. — Petru Anc'a, parochu gr. cath. in Totoiu 1 fr. — Macariu Benga, economu in Totoiu 1 fr. — Michailu Mustatia, ecclesiariu in Totoiu 1 fr. — Gligoru Moldovanu, economu in Totoiu 1 fr. — Ioanu Pap Cicu, notariu comunale in Totoiu 1 fr. — Stefanu Benga, economu in Totoiu 1 fr. — Danila Bogdanu, eco-

nomu in Totoiu 1 fr. — Nichita Moldovanu, cantoriu in Totoiu 1 fr. — Georgie Moldovanu, teologu in Totoiu 1 fr. — Ioanu Flesieriu, economu in Totoiu 1 fr. — Simeonu Popescu, cantoriu in Totoiu 1 fr. — Pavelu Auc'a, economu in Totoiu 1 fr. — Vasiliu Rusanu, economu in Tibru 1 fr.

Sum'a de susu 18 fr.

IV. Dela dn. directoriu de fabrica si secret. I. alu asoc. Georgie Baritiu, tacs'a de membru ord. pre 187 $\frac{2}{3}$ 5 fr.

Sibiiu 10. Octobre 1873.

Dela secret. asoc. trans.

Bibliografia.

Dn. Anastasiu Fetu, dr. in drepturi dela Vien'a, in medicina dela Parisu, fundatoriulu gradinei botanice in Iassi, membru alu catoruva societati erudite si alu societatei nóstre academice, auctoriu alu mai multoru carti scientifice, generosu cá totu-deauna, a transpusu si acestei redactiuni diece exemplarie dein cartea sa Manualu de medicina practica popularia Iassi 1871 8°, pag. 802, spre a se inpartí pe la bibliotecele instituteloru nóstre mai de frunte dein marele principatu alu Transilvaniei; éra alte siese exemplarie le-a datu spre acelasi scopu la on. Redactiune a Albinei in Pesteá. Dein parte-ne amu si transmissu acelea exemplarie la destinatiunea loru, si remane numai, cá se multamimu domnului dr. Fetu preastimabilelui nóstru collegu, in numele primitoriloru cu tóta caldur'a si sinceritatea fratiésca. Pentru cá se cunóscemu mai de aprópe tendentia auctoriului cu ocaziunea publicarei acestui opu, in altu Nr. vomu reproduce prefaciunea sa, éra intr'aceea enumeramu la loculu acesta tóte acelea opuri, care au vediutu lumin'a de ani 25 incóce dein erudit'a péna a dlui Fetu.

1. Thése pour le Doctorat en medecine. Paris, 1847.
2. Invetiaturi dietetice relative la scrofule, inserate in gazet'a de Moldavi'a dein an. 1850, Nrii 3 si 4.
3. Monografia despre friguri, publicata in aceeasi gazeta la Nrii 32, 34 si 35.
4. Descrierea si intrebuintiarea apei simple si a apelor minerale dein Moldov'a, publicata in an. 1851.
5. Articululu despre ano-tempuri, publicatu in calendariulu dein an. 1851 alu tipografiei Buciumului romanu.
6. Articul despre starea sanetatiei publice dein an. 1851, inseratu in fói'a societatiei de medici si naturalisti dein Moldov'a la Nrii 10 si 11 dein an. 1852.
7. Manualu pentru invetiatur'a mósieloru dein an. 1852.
8. Statutele societatiei de incuragiarea tineriloru romani la invetiatura, dein an. 1855.
9. Cuventulu de inaugurarea societatiei pentru incuragiarea tineriloru romani la invetiatura, publicatu in foiletonulu Zimbru-lui dein an. 1855 Nr. 25.
10. Articul despre starea institutului gregorianu, publicatu in an. 1856 in calendariulu institutului Albinei dein Iassi.
11. Mai multi articli relativi la higien'a privata, publicati in diurnalulu de agricultura alu dlui Iónu Ionescu dein a. 1857.
12. Proiectulu de organizarea politiei sanitarie a Romaniei dein an. 1863.
13. Enumeratiunea speciiloru de plante, cultivate in gradin'a botanica dein Iassi pána in a. 1870, publicata in Revist'a scientifica pentru vulgarizarea scientieloru naturale si fisice dein anii 1871 si 1872, cumu si intr'o deosebita brosiura.

P. T. Domnule protopope!

Se apropia anulu, de candu am fostu promisu in tom. I. alu cuventariloru mele beserecesci, ca concediendu-mi tempulu si impregiarile voiu edá si tomulu II. Deci, cu tóte cá de in tom. I. si pána astadi mai stau esemplarie la despusetiune, vinu totusi a implení promisiunea — deschidiendu prenumeratiune la „tomulu II. de cuventari besericesci;“ si acésta o facu cu atátu mai vertosu, cá nu numai am fostu provocatu, ci am capetatu chiaru si pána acumu prenumeranti inainte dein partea unor'a, cari mi-au facutu onórea a cetí tomulu I.

Tomulu II. (cu testuri luate dein evangelielu obvenitorie) — va cuprinde in sene 32 de cuventari besericesci, incependu dela dominec'a I. dupa Rosalie (dominec'a totutoru santiloru) pána la dominec'a XXXII. dupa Rosalie, (adeca dom. lui Zacheu). Marimea tomului II. va fi dela 24—26 de cóle tiparite in optavu mare, cá si tomulu precedente, si punendu-se sub tipariu cu capetulu lui Noemvre a. c., se va espedá prenumerantiloru, celu multu pána in lun'a lui Aprile 1874.

Pretiuulu unui esemplariu, cautandu la volumea tomului (24—26 de cóle tiparite) va fi numai 1 fl. 50 cr. v. a., si — in casulu candu numerulu prenumerantiloru ar ajunge la 600 — ce de altumentreá la noi ar fi mare raritate, — va scadá pretiuulu in proportiune cu numerulu prenumerantiloru. Banii de prenumeratiune nu se receru inainte, ci se voru tramete numai la primirea esemplarielor prenumerate. Colectantiloru dela 10 esemplarie voiu gratificá séu cu unu esemplariu cá rabatu, séu cu 10 percente in bani. Numele prenumerantiloru se va tiparí la calcaniulu cartiei.

Te rogu dreptu aceea p. t. domnule protopopu, cá pre unu barbatu zelosu si partenitoriu alu literaturiei besericesci — se benevoesci a curentá cól'a acesta de prenumeratiune prein tractulu p. t. domniei tale — indemnandu pre ven. cleru romanu, cá se concurga cu prenumeratiune, ér dupa intemplat'a curentare si inscrierea corecta a numelui prenumerantiloru, se benevoesci a-o retransmite la subscriulu in Gherl'a (Szamosujvár) (in Transilvania) séu de adreptulu, séu pre calea prea veneratului ordinariatu diecesanu — celu multu pána la finea lui Noemvre a. c.

In sperarea, cá ven. cleru romanu, de si suntemu in seclulu materialismului si innotamu in volburele unei lipse asia dicundu universalu — nu-si va pregetá a spriginí dupa poteri realizarea acestei intentiuni prein concursulu seu, de care m'am bucuratu si pána acumu, — cu destinsa reverentia me subsemnu in Gherl'a 2. Septemvre 1873.

Ioanu P. Papiu m. p.

preotu la institutulu corectoriu reg. transilvanu in Gherl'a.